

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้จะแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังต่อไปนี้ 1) การดำเนินงานและการจัดการศึกษาของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล 2) แนวคิดทั่วไปด้านการประเมินหลักสูตร การประเมินตนเอง และรูปแบบการประเมินหลักสูตร 3) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตรระดับปริญญาตรีของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล 4) รูปแบบการประเมินหลักสูตรระดับปริญญาตรีของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

1. การดำเนินงานและการจัดการศึกษาของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล เดิมชื่อ วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา ได้รับพระราชทานชื่อจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ตามหนังสือที่ รล 0003/16942 ลงวันที่ 15 กันยายน 2531 (ภาคผนวก) เป็นสถาบันการศึกษาและวิจัย มีฐานะเป็นกรม สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่ผลิตครูอาชีวศึกษาระดับปริญญาตรี ให้การศึกษาทางด้านวิชาชีพ ทั้งระดับต่ำกว่าปริญญา และระดับปริญญาตรี ตลอดจนประกาศนียบัตรชั้นสูง ทำการวิจัยเพื่อส่งเสริมการศึกษาทางด้านอาชีพและให้บริการทางวิชาการแก่สังคม โดยกำหนดปรัชญาการศึกษาไว้ดังนี้ คือ มีความเชื่อมั่นว่า การเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา เป็นกระบวนการศึกษาที่จำเป็นในการเสริมสร้างมาตรฐานและคุณภาพชีวิต เพื่อเป็นกำลังพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทย จัดการศึกษาโดยมุ่งพัฒนาบุคคลให้มีความเชี่ยวชาญเชิงปฏิบัติ ความเจนจัดทางวิชาการและคุณสมบัติที่จำเป็นตามลักษณะอาชีพ พร้อมทั้งจะทำงานและสามารถปรับปรุงตนเองให้ก้าวหน้าทันต่อวิวัฒนาการทางเทคโนโลยี รวมทั้งปลูกฝังความมีระเบียบวินัย ความประหยัด ความสำนึกในจรรยาอาชีพ คุณธรรม ความรับผิดชอบต่อนักที่และสังคม (วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา, 2529: ก-ข) และได้วางนโยบายการจัดการศึกษา ดังนี้

1. ช่วยปรับปรุงมาตรฐานของสถานศึกษาให้มีคุณภาพสูงขึ้นและอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน
2. ช่วยผลิตและปรับปรุงคุณภาพของครูอาชีวศึกษาให้ประสานและสอดคล้องกัน

ระหว่างผู้ผลิตและผู้ใช้

3. ขยายการศึกษาวิชาชีพให้กว้างขวางขึ้น โดยเฉพาะในชนบท ตามรูปแบบที่

เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นและสังคม ทั้งนี้จะต้องคำนึงถึงความพร้อมและความสามารถในการจัดการศึกษาตามความต้องการของตลาดงานและกำลังทางเศรษฐกิจของประเทศ

4. ขยายการศึกษาอาชีวศึกษาในระดับปริญญาตรีไปยังส่วนภูมิภาคให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและสังคม เพื่อให้เกิดความเสมอภาคและมีโอกาสเท่าเทียมกันระหว่างส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

5. ให้สถานศึกษาดำเนินภารกิจในด้านการให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชนและสังคมให้กว้างขวาง เพื่อยกระดับมาตรฐานการประกอบอาชีพของประชาชนให้สูงขึ้น ทั้งนี้โดยคำนึงถึงความพร้อมของสถานศึกษาเป็นสำคัญ

6. ปรับปรุงหลักสูตรและระบบการเรียนการสอนวิชาชีพให้เบ็ดเสร็จในตัวเอง โดยมุ่งเน้นให้เป็นการศึกษาที่เหมาะสมกับอาชีพอิสระและสนองความต้องการของตลาดงาน

7. ส่งเสริมให้มีการศึกษา วิจัย และติดตามประเมินผล เพื่อหารูปแบบและลักษณะของการจัดการอาชีวศึกษา และนำไปใช้ให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด

8. ส่งเสริมให้มีการประชาสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับการอาชีวศึกษาและการศึกษาระดับอื่น

9. สนับสนุนและส่งเสริมให้สถานศึกษาร่วมมือกับวงการธุรกิจ อุตสาหกรรม และสถานประกอบการเอกชน เพื่อใช้ประโยชน์ในการศึกษา ฝึกงานและสนองความต้องการ

10. ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเกษตรระยะสั้น ให้สอดคล้องกับทรัพยากรที่มีอยู่ในแต่ละท้องถิ่น เพื่อให้สามารถนำไปประกอบอาชีพและดำเนินชีวิตได้อย่างผาสุก

11. ให้สถานศึกษา มีการร่วมมือในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการประหยัดและมีประสิทธิภาพ

12. กำหนดมาตรฐานของผู้ที่จะประกอบอาชีพสาขาต่างๆเท่าที่เห็นว่ามีจำเป็น (วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา, 2529:11-12)

สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล เดิมชื่อวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา ก่อตั้งขึ้นเมื่อเดือนมีนาคม 2518 โดยมีการจัดตั้งคณะที่เปิดสอนระดับปริญญาตรีเริ่มแรกเพียง 5 คณะ คือ คณะวิศวกรรมเทคโนโลยีที่วิทยาเขตเทเวศร์ คณะเกษตรที่วิทยาเขตบางพระ คณะคหกรรมศาสตร์ที่วิทยาเขตพระนครใต้ คณะบริหารธุรกิจที่วิทยาเขตจักรพงษ์ภูวนาถ และคณะศิลปกรรมที่วิทยาเขตเพาะช่าง และมีวิทยาเขตที่มาจากสถานศึกษาของกรมอาชีวศึกษามาเข้าร่วมเริ่ม

แรก 20 วิชาเขตและมีการเปิดสอนในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี คือ ปวส. และ ปวช. ในการศึกษาระดับปริญญาตรีได้มีการขยายตัวต่อมาตามลำดับมีการจัดตั้งคณะเพิ่มเติมอย่างมากเมื่อมีการก่อสร้างศูนย์กลางการสอนระดับปริญญาตรีที่ ตำบลคลองหก อำเภอชัยบุรี จังหวัดปทุมธานี เมื่อปี 2534

สำหรับการจัดการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง(ปวส.) และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพประโยคครูมัธยม(ปม.) จัดในสถานศึกษาที่เรียกว่า วิชาเขต ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค รวมทั้งหมด 31 วิชาเขต แบ่งเป็นประเภทวิชาต่างๆดังนี้

1. ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม	10 วิชาเขต
2. ประเภทวิชาเกษตรกรรม	11 วิชาเขต
3. ประเภทวิชาบริหารธุรกิจและพาณิชยกรรม	6 วิชาเขต
4. ประเภทวิชาคหกรรม	3 วิชาเขต
5. ประเภทวิชาศิลปกรรม	1 วิชาเขต

ส่วนการจัดการศึกษาในระดับปริญญาตรี มี 12 คณะวิชา ได้แก่

1. คณะศิลปศาสตร์
2. คณะศึกษาศาสตร์
3. คณะเกษตรศาสตร์ บางพระ
4. คณะเกษตรศาสตร์ นครศรีธรรมราช
5. คณะวิศวกรรมศาสตร์ (เดิมคือคณะวิศวกรรมเทคโนโลยี)
6. คณะบริหารธุรกิจ
7. คณะคหกรรมศาสตร์
8. คณะศิลปกรรม
9. คณะนาฏศิลป์และดุริยางค์
10. คณะวิศวกรรมและเทคโนโลยีการเกษตร
11. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการประมง
12. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สำหรับโครงสร้างหลักสูตรระดับปริญญาตรีของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล จำนวน

ได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ โครงสร้างหลักสูตรปริญญาตรีสายตรงและโครงสร้างหลักสูตร
ปริญญาตรีสายครุ ซึ่งแสดงดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 โครงสร้างหลักสูตรระดับปริญญาตรีของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

โครงสร้างหลักสูตรปริญญาตรี

สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล	สายตรง (หน่วยกิต)	สายครุ (หน่วยกิต)
1. วิชาพื้นฐานไม่ต่ำกว่า	32	38
1.1 วิชาสังคมศาสตร์ไม่น้อยกว่า	6	6
1.2 วิชามนุษยศาสตร์ไม่น้อยกว่า	6	6
1.3 วิชาภาษาศาสตร์ไม่น้อยกว่า	6	9
1.4 วิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ไม่น้อยกว่า	6	15
1.5 วิชาพลศึกษาหรือนันทนาการหรือกิจกรรม ไม่น้อยกว่า	2	2
2. วิชาชั้น(วิชาเฉพาะด้าน)ไม่ต่ำกว่า	90	78
2.1 วิชาชั้นพื้นฐาน	ตามความเหมาะสม	ไม่น้อยกว่า 36
2.2 วิชาชั้นเฉพาะสาขาไม่น้อยกว่า	50	18
2.3 วิชาชั้นเลือกไม่น้อยกว่า	18	18
3. วิชาเลือกเสรีไม่น้อยกว่า	6	6
4. วิชาการศึกษา	-	28
4.1 วิชาการศึกษามัธยมศึกษา	-	12
4.2 วิชาการศึกษาเฉพาะสาขา	-	12
4.3 วิชาการศึกษาเลือก	-	4
5. หน่วยกิตรวม	ไม่ต่ำกว่า 140 และไม่เกิน 150	150

2. แนวคิดทั่วไปด้านการประเมินหลักสูตร

2.1 ความหมายของหลักสูตร

กู๊ด (Good, 1945) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ 3 ประการ คือ

1. กลุ่มรายวิชาที่จัดไว้เป็นระบบเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาให้จบชั้นหรือได้รับประกาศนียบัตร ในสาขาวิชาเอกที่ศึกษา
2. แผนโดยทั่วไปทั้งหมดของเนื้อหาหรือสิ่งที่จะสอน ที่สถานศึกษาจัดให้แก่ผู้เรียนให้บรรลุถึงคุณภาพ เพื่อให้จบชั้นหรือได้รับประกาศนียบัตรหรือเข้าสู่สาขาวิชาชั้นหรืออาชีพ
3. กลุ่มประสบการณ์การศึกษาภายใต้การแนะนำของสถาบันการศึกษาที่ออกแบบให้การฝึกหัดและประสบการณ์ที่ดีที่สุดแก่ผู้เรียน เพื่อให้สามารถออกไปดำรงชีวิตในสังคมหรือมีคุณภาพสำหรับวิชาชีพ

ไบแคม (Beaucham, 1975) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่า หมายถึง แผนงานที่อธิบายถึงขอบข่ายและการจัดเตรียมโปรแกรมการศึกษาในสถาบันการศึกษา ในแผนงานอาจประกอบด้วยข้อความที่บอกถึงความจำเป็นหลักที่เป็นแนวทางสำหรับการวางแผนการสอน วัตถุประสงค์ของสถาบันการศึกษา โครงสร้าง เนื้อหาสาระและกระบวนการที่เกี่ยวข้องตลอดจนการประเมินคุณค่า ประสิทธิภาพของหลักสูตรและระบบของหลักสูตร

ไพทอร์รี่ สีนลาวัตน์ (2523) ได้กล่าวถึงหลักสูตรว่า ในทางปฏิบัติ การให้นิยามและความหมายมักจะแตกต่างกันไปตามระดับของการศึกษา เพราะขอบเขตหน้าที่และภาระของการศึกษาในแต่ละระดับนั้นแตกต่างกัน ในวงการศึกษาระดับประถม การให้ความหมายของหลักสูตรมักครอบคลุมประสบการณ์ทั้งหมดและทุกอย่างที่โรงเรียนจัดขึ้น เพราะเด็กอยู่ในสายตา และการดำเนินการของครูตลอดเวลา สูงขึ้นมาในระดับมัธยม การทำความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรเปลี่ยนไปบ้างเล็กน้อย โดยหลักสูตรจะหันมาเน้นเรื่องของเนื้อหาและกิจกรรมในห้องเรียนมากขึ้น และมีการแยกกิจกรรมนอกห้องเรียนออกมาเป็นกิจกรรมของหลักสูตรหรือเสริมหลักสูตรต่างๆ ที่เข้าใจกันในปัจจุบัน แต่เมื่อมาถึงระดับอุดมศึกษา หลักสูตรจะหันมาเน้นพิเศษในเรื่องเนื้อหาและองค์ประกอบต่างๆ เกี่ยวกับเนื้อหา รวมทั้งกิจกรรมที่ดำเนินไปเพื่อเนื้อหาดังกล่าว ทั้งนี้เพราะชีวิตนอกห้องเรียน นอกเหนือจากเนื้อหาแล้ว อาจารย์จะมีบทบาทน้อย ผู้เรียนย่อมมีอิสระที่จะรับและเลือกโดยเสรี

โดยสรุป อาจกล่าวได้ว่า หลักสูตรในระดับอุดมศึกษา หมายถึง เอกสารที่กำหนด

โครงการทางการศึกษา ซึ่งครอบคลุมถึงจุดมุ่งหมาย เนื้อหาวิชา รายวิชา กิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้อง
 เนื่องจากเนื้อหาวิชา รายวิชา กิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องเนื่องจากเนื้อหาวิชาและรายวิชาเหล่านั้น

2.2 องค์ประกอบของหลักสูตร

องค์ประกอบของหลักสูตรและความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของหลักสูตรนั้น มีนัก
 การศึกษาหลายท่านได้ให้ทัศนะ ดังนี้

สมิทร คุณานุกร(2520) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ว่า มี 4 องค์ประกอบ
 คือ

1. ความมุ่งหมาย(Objective)
2. เนื้อหา(Content)
3. การนำหลักสูตรไปใช้(Curriculum Implementation)
4. การประเมินผล(Evaluation)

ในทำนองเดียวกัน ช่าง บัวศรี(2532)กล่าวว่าหลักสูตรมีองค์ประกอบที่สำคัญ และ
 ขาดไม่ได้อย่างน้อย 6 อย่าง คือ

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร(Curriculum Aims)หมายถึงผลส่วนรวมที่ต้องการให้
 เกิดแก่ผู้เรียน หลังจากเรียนจบหลักสูตรไปแล้ว
2. จุดประสงค์ของการเรียนการสอน(Instructional Objectives)หมายถึงสิ่ง
 ที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากที่เรียนจบ เนื้อหาสาระในวิชาที่กำหนดไว้
3. เนื้อหาสาระและประสบการณ์(Content and Experiences) หมายถึงสิ่งที่
 ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และประสบการณ์ที่ต้องการได้รับ
4. ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน(instructional Strategies) หมายถึงกระ
 บวนการและวิธีการในการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้
 เรียนมีพัฒนาการทางความรู้และอื่น ๆตามจุดประสงค์และจุดหมายที่กำหนดไว้
5. วัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน(Instructional Media and Materials)
 หมายถึงเครื่องมือ เครื่องใช้และวัสดุต่างๆรวมทั้งอุปกรณ์โสตทัศนศึกษาและอื่นๆที่ช่วยส่งเสริม
 คุณภาพและประสิทธิภาพการเรียนการสอน
6. การประเมินผล(Evaluation)หมายถึงการประเมินผลหลักสูตรและการประเมิน

ผลการเรียนการสอน

ซึ่งข้อคิดของ ช่าง บัวศรี สอดคล้องกับ สุมิตร คุณานุกร(2520) และ
แอนก เพ็ชรอนุกุลบุตร(2524)

เมธี บิลันชานนท์(มปพ.) ได้กล่าวถึงลักษณะของหลักสูตรอาชีพและเทคนิคศึกษาที่ดี
ไว้ดังนี้

1. การชี้แนะ(Orientation) หลักสูตรจะต้องสามารถชี้แนะให้เห็นถึงสัมฤทธิ์ผลที่
แท้จริง กล่าวคือจะต้องมองถึงกระบวนการของหลักสูตรและกิจกรรมที่จัดให้กับผู้เรียนภายใน
สถานศึกษา รวมทั้งผลผลิตหรือผู้สำเร็จการศึกษาว่าได้ผลดีในตลาดแรงงานอย่างไรและเพียงใด
ด้วย

2. ความถูกต้องตามความต้องการของท้องถิ่น(Justification) หลักสูตรจะ
ต้องอยู่บนพื้นฐานของความต้องการอาชีพเฉพาะของท้องถิ่น ดังนั้นหลักสูตรจะต้องขยายวงออก
นอกหลักสูตรของสถานศึกษาที่ส่วนกลางกำหนดออกไปถึงชุมชน ซึ่งเป็นการสร้างงาน การเลือก
อาชีพและสนองความต้องการของกำลังคนให้กับชุมชนในท้องถิ่นด้วย

3. การมุ่งเน้น(Focus) หลักสูตรควรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ ทัศนคติและค่านิยม
ให้กว้างพอที่จะสามารถใช้ในโอกาสการทำงานที่แท้จริงด้วย

4. มาตรฐานความสำเร็จจากสถานศึกษา(In-school success standards)
หลักสูตรที่จัดขึ้นในสถานศึกษาจะต้องประเมินได้อย่างแท้จริงว่า เมื่อผู้เรียนสำเร็จหลักสูตรแล้ว
สามารถนำความรู้ไปปฏิบัติได้จริงๆ กฎเกณฑ์หรือมาตรฐานที่ใช้จะต้องเป็นจริง และนำเอาไปใช้
ในตลาดแรงงานได้จริง

5. มาตรฐานความสำเร็จภายนอกสถานศึกษา (Out-of school success standards)
การพิจารณาตัดสินความสำเร็จของหลักสูตรนั้นมิได้จำกัดเฉพาะการเรียนรู้ที่ถ่ายทอด
กันภายในสถานศึกษาเท่านั้น หลักสูตรอาชีพและเทคนิคศึกษาจะต้องสามารถตัดสินและชี้ให้เห็น
จากความสำเร็จของนักเรียนก่อนหน้าที่จบออกไป โดยพิจารณาจากผลผลิตและโอกาสการมี
งานทำของผู้จบการศึกษาไปเหล่านั้น

6. สัมพันธภาพระหว่างสถานศึกษากับชุมชน(School-Community relation)
โดยทั่วไปแล้วการศึกษาในทุกรูปแบบจะต้องสัมพันธ์กับชุมชนในรูปแบบต่างๆกันอยู่แล้ว แต่การ
อาชีพและเทคนิคศึกษาจะมีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นโดยเฉพาะในแง่ของความรับผิดชอบต่อด้าน

อาชีพในชุมชนเช่นการเกษตร ธุรกิจและอุตสาหกรรม เป็นต้น หลักสูตรที่ดีจึงต้องสนองความต้องการของชุมชนให้ได้

7. การยอมรับการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับของรัฐบาล (Government involvement) การพัฒนาทางด้านอาชีพและเทคนิคศึกษาของประเทศขึ้นอยู่กับนโยบายของรัฐบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการจัดสรรงบประมาณสนับสนุน ซึ่งจะเป็นตัวชี้ถึงความก้าวหน้าของหลักสูตรเพียงใดด้วย

8. การสนองตอบความเปลี่ยนแปลง (Responsiveness) หลักสูตรอาชีพและเทคนิคศึกษาที่ดี จะต้องสนองตอบและก้าวทันต่อความเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีของสังคม สามารถตอบสนองหรือรับการเปลี่ยนแปลงใหม่ในโลกแรงงานที่จะทำให้ผู้สำเร็จการศึกษาออกไปแข่งขันเพื่อมีงานทำ และเมื่อได้งานทำแล้ว จะต้องสามารถสร้างความสำเร็จก้าวหน้าในงานด้วยด้วยสมรรถนะสูงสุดได้

9. การจัดส่งเลือกอำนวยความสะดวก (Logistical) บุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ จะต้องสามารถสร้างหรือจัดความสะดวกในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เครื่องมือเครื่องใช้ วัสดุอุปกรณ์ แหล่งทรัพยากรเพื่อการสอน เพราะแม้จะมีหลักสูตรดีเพียงใด แต่ถ้ามการจัดส่งอำนวยความสะดวกไม่ดีพอ ความสำเร็จของหลักสูตรก็เป็นไปด้วยความยากลำบากหรืออาจถึงกับล้มเหลวได้

10. การยอมรับในค่าใช้จ่าย (Expense) เป็นที่ยอมรับกันว่า การเปิดสอนด้านหลักสูตรอาชีพและเทคนิคศึกษานั้นมีค่าใช้จ่ายที่ค่อนข้างสูงมาก โดยเฉพาะในส่วนที่เป็นพื้นฐานของหลักสูตร เช่น เครื่องพิมพ์ดีด เครื่องเชื่อมโลหะ เตารอบ เตาร้อน เครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ต้องใช้พลังงานมาก ทำให้ค่าใช้จ่ายสูงขึ้นอีกมาก ยิ่งกว่านั้นการนำหลักสูตรไปใช้ยังต้องคำนึงถึงเครื่องมือกลไกต่างๆ ที่จะต้องจัดหาและจัดทำให้ทันสมัยอยู่เสมอ ยิ่งใช้เครื่องมือที่มีคุณภาพดีก็ยิ่งเสียค่าใช้จ่ายสูง ดังนั้นเมื่อจะมองในแง่ของความต้องการกำลังคนไปประกอบอาชีพเพื่อเพิ่มผลผลิตและรายได้ของประชาชนรวมทั้งรายได้ของประเทศแล้ว จึงเป็นที่น่าคิดว่า รัฐบาลอาจจำเป็นต้องลงทุนค่าใช้จ่ายด้านนี้มากขึ้น

ดังนั้นจุดเน้นที่สำคัญที่ควรจะคำนึงในเรื่องลักษณะของหลักสูตรอาชีพและเทคนิคศึกษาที่ดีนั้น สามารถจำแนกประเด็นสำคัญได้ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยเบื้องต้นของหลักสูตร

1.1 เนื้อหาของหลักสูตร

- คำนึงถึงมาตรฐานความสำเร็จจากสถานศึกษา
- ทันกับความเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี

1.2 การใช้หลักสูตร

- กระบวนการของหลักสูตร
- กิจกรรมที่จัดให้กับผู้เรียน

2. การใช้หลักสูตร

- กระบวนการของหลักสูตร
- กิจกรรมที่จัดให้กับผู้เรียน

3. ผลผลิตของหลักสูตร

- มุ่งเน้นการพัฒนาทางด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย
- สนองความต้องการของท้องถิ่น
- คำนึงถึงมาตรฐานความสำเร็จจากภายนอกสถานศึกษา

จึงสรุปได้ว่า หลักสูตรไม่ว่าจะอยู่ในระดับใด องค์ประกอบของหลักสูตรจะประกอบ

ด้วย

1. วัตถุประสงค์หลักสูตร รวมถึงปรัชญาในหลักสูตรอุดมศึกษา

2. โครงสร้างของหลักสูตร เนื้อหาสาระของหลักสูตร

3. การนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งประกอบด้วยวิธีการสอน โปรแกรมการเรียน กิจกรรม

การเรียนการสอน

4. การประเมินผลหลักสูตร

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร

ราล์ฟ ไทเลอร์ (Ralph Tyler) เป็นผู้ที่เริ่มการประเมินหลักสูตรตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1930 โดยที่ไทเลอร์เป็นผู้ให้คำนิยามของการศึกษาว่า "การศึกษาคือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม" ดังนั้นการประเมินหลักสูตรจึงมุ่งไปที่การเปลี่ยนแปลงเป็นหลัก ต่อมาสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam, 1971) และคณะได้ให้แนวคิดใหม่เกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรว่า การประเมินหลักสูตรคือ " กระบวนการในการหาข้อมูล เก็บข้อมูล เพื่อที่จะนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ใน

การตัดสินใจทางเลือกที่ดีกว่าเดิม" ส่วนในปี ค.ศ.1963 ครอนบาค(Cronbach) ได้เขียนคำนิยามของการประเมินหลักสูตรไว้ในวารสาร Teachers College Record ว่า " การประเมินหลักสูตร หมายถึง การรวบรวมข้อมูล และการใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจในเรื่องของโปรแกรมหรือหลักสูตรการศึกษา"(ทีศนา แชนมณี ใน สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ บรรณาธิการ, 2518 :113)

สุจริต เพ็ชรชอบ(2523) ได้กล่าวถึงการประเมินหลักสูตรไว้ว่า การประเมินหลักสูตรเป็นกระบวนการที่สำคัญ เพราะเป็นการหาคำตอบว่าหลักสูตรสัมฤทธิ์ผลตามที่ได้ตั้งจุดมุ่งหมายไว้หรือไม่มากนักน้อยเพียงใด อะไรเป็นสาเหตุ ผู้ประเมินหลักสูตรจึงต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ทั้งทางด้านหลักสูตรและด้านการประเมินผล การประเมินผลหลักสูตรตามแนวใหม่เป็นการประเมินทั้งโปรแกรมการศึกษา มิใช่แค่เพียงผลการเรียนปีสุดท้ายเท่านั้น แต่ควรประเมินการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนด้วย การประเมินหลักสูตรที่ดี ควรมีโครงการประเมินที่แน่นอน วิธีการประเมินหลักสูตรว่าสัมฤทธิ์ผลตามปณิธานที่ตั้งไว้เพียงใด อาจทำได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์สัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน
2. การวิเคราะห์หลักสูตรจากผลการวิจัยต่างๆ เช่น วิจัยเกี่ยวกับสัมฤทธิ์ผลของการเรียนวิชาต่างๆ
3. การตั้งคณะกรรมการหรืออนุกรรมการวิเคราะห์หลักสูตรที่ใช้อยู่ในปัจจุบันและรวบรวมข้อสังเกตจากแหล่งต่างๆศึกษาข้อบกพร่องของหลักสูตร ศึกษาจากรายงานการวิจัยข้อคิดเห็นและจากเอกสารหรือการประชุมต่างๆ
4. การวิเคราะห์หลักสูตรโดยใช้เกณฑ์ประเมินผล
5. การวิเคราะห์โครงการประเมินผล

นอกจากนี้ สุมิตร คุชานุก (2520) ได้สรุปข้อคิดเห็นในเรื่องของการประเมินหลักสูตรไว้ในทำนองเดียวกัน โดยกล่าวว่า การประเมินหลักสูตรเป็นงานที่ละเอียด ต้องการครูที่มีความรู้ในเรื่องของหลักสูตร ซึ่งมีขอบเขตกว้างขวางมาก หลักสูตรไม่สัมฤทธิ์ผลอาจเป็นเพราะความมุ่งหมายสูงเกินไปหรือเพราะความมุ่งหมายมากเกินไป ผู้ปฏิบัติไม่สามารถจะดำเนินการให้บรรลุตามนั้นได้ทุกประการ หรืออาจเป็นเพราะเลือกเนื้อหาหรือประสบการณ์ไม่สัมพันธ์กับความมุ่งหมาย ครูสอนไม่เป็น ขาดวัสดุอุปกรณ์ ไม่มีคู่มือหลักสูตร ไม่มีประมวลการสอน ฯลฯ และการประเมินหลักสูตรเพื่อตัดสินสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตรนั้น มีขอบเขตรวมถึง

1. การวิเคราะห์ตัวหลักสูตร
2. การวิเคราะห์กระบวนการของการนำหลักสูตรไปใช้
3. การวิเคราะห์สัมฤทธิ์ผลในการเรียนของผู้เรียน
4. การวิเคราะห์โครงการประเมินผลหลักสูตร

วิชัช วงศ์ใหญ่ (2532) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตรอาจแบ่งเป็นระบบการประเมินย่อยได้ ดังนี้คือ

1. การประเมินเอกสารหลักสูตร คือการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างหลักสูตร โครงสร้าง วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการประเมินผลว่ามี มากน้อยเพียงใด ภาษาที่ใช้สามารถสื่อสารได้ตรงกันหรือไม่ ข้อกำหนดใช้หลักสูตร มีความชัดเจน ไม่เกิดปัญหาในการปฏิบัติใช้หรือไม่ มาตรฐานการศึกษาของหลักสูตรนี้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและระดับการศึกษาหรือไม่

2. การประเมินระบบหลักสูตร คือการตรวจสอบดูว่า หลักสูตรได้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความเที่ยงตรงหรือไม่ หลักสูตรที่วางไว้เหมาะสมกับผู้เรียนหรือไม่ วิธีการสอนเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ เนื้อหาวิชาที่จัดไว้เหมาะสมหรือไม่ อุปกรณ์การสอนหรือเอกสารประกอบการสอนเหมาะสมหรือไม่

3. การประเมินระบบการบริหารหลักสูตร คือการประเมินระบบการบริหารที่มีอิทธิพล และส่งผลต่อการใช้หลักสูตร ปัจจัยการบริหารที่ควรพิจารณาประเมินคือ โครงสร้างและระบบของสถาบัน อาคารสถานที่ บรรยากาศทางสังคม สถาบัน การติดต่อสื่อสาร ลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสถาบัน เวลา คุณสมบัติของผู้สอนและผู้เรียน รวมทั้งงบประมาณที่ใช้

4. การประเมินผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน คือ การประเมินคุณภาพและปริมาณความรู้ ทักษะ และเจตคติของผู้เรียนตามเกณฑ์และมาตรฐานขั้นต่ำที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

5. การประเมินการสอนของผู้สอน คือ การศึกษาเกี่ยวกับวิธีการสอนว่า บรรลุ วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในแผนการสอนหรือไม่ องค์ประกอบที่ควรศึกษา ได้แก่ แผนการสอน จุดประสงค์ เนื้อหาวิชา วิธีการสอน สื่อการเรียน การประเมินผล รวมทั้งบุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ ความสัมพันธ์กับผู้เรียนและการสร้างบรรยากาศในการเรียน

6. การประเมินการติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษา คือการศึกษาสภาพของผู้สำเร็จ การศึกษาในด้านต่างๆ เช่น ความรู้ความสามารถ ทักษะและเจตคติต่อวิชาชีพ ความ

สามารถปฏิบัติงานได้จริงตามสภาพงานที่ปรากฏในปัจจุบัน ความสามารถในการแก้ปัญหาและการปรับตัว สิ่งที่ประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการประกอบอาชีพ มีความสนใจที่จะศึกษาต่อและมีความคาดหวังที่จะแสวงหาความก้าวหน้าในวิชาชีพอย่างไรบ้าง

จึงอาจกล่าวโดยสรุปว่า การประเมินหลักสูตร เป็นการพิจารณาเกี่ยวกับคุณค่าของหลักสูตร โดยนำผลจากการวัดในแง่มุมต่างๆของสิ่งที่ประเมินเพื่อนำมาพิจารณาร่วมกัน และสรุปว่าจะให้คุณค่าของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมาั้นว่าอย่างไร มีคุณภาพดีหรือไม่เพียงใดหรือให้ผลตรงตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ มีส่วนใดที่จะปรับปรุงแก้ไข

จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรที่ปฏิบัติกันส่วนใหญ่มิ 4 ประการ คือ
(คณะวิศวกรรมเทคโนโลยี สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล, 2532:17-19)

1. การประเมินเพื่อการปรับปรุงหลักสูตร ซึ่งเป็นการประเมินในระหว่างการปฏิบัติงานพัฒนาหลักสูตร
 2. การประเมินเพื่อสรุปผล สรุปคุณค่าของหลักสูตรว่า ดีหรือไม่ หลักสูตรได้สนองความต้องการของผู้เรียนของสังคมเพียงใด ควรใช้ต่อไปหรือยกเลิก
 3. การประเมินเพื่อตรวจสอบ การวางเค้าโครงและรูปแบบแนวทางของหลักสูตร
 4. การประเมินเพื่อตรวจสอบผลผลิต คือ ดูว่าผู้เรียนเป็นอย่างไร
- ประเด็นที่ควรพิจารณาในการประเมินหลักสูตรมี 10 ประการ (คณะวิศวกรรมเทคโนโลยี สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล, 2532:17-19)

1. จุดมุ่งหมาย หลักการของหลักสูตร
2. โครงสร้างหลักสูตร
3. เนื้อหาสาระของวิชาที่กำหนดลงในหลักสูตร
4. วิธีสอน-วิธี เรียนที่ใช้ตามหลักสูตร
5. ระบบงานวิชาการของสถานศึกษา/วิทยาเขต
6. ปริมาณและคุณภาพของครู
7. สื่อการเรียน หนังสือเรียน คู่มือครู หนังสืออ่านประกอบ หนังสืออุเทศ
8. การวัดผลและการจัดระบบการวัดผล
9. การจัดกิจกรรมของสถานศึกษา
10. แหล่งวิทยากร สถานประกอบการ สถานฝึกงาน

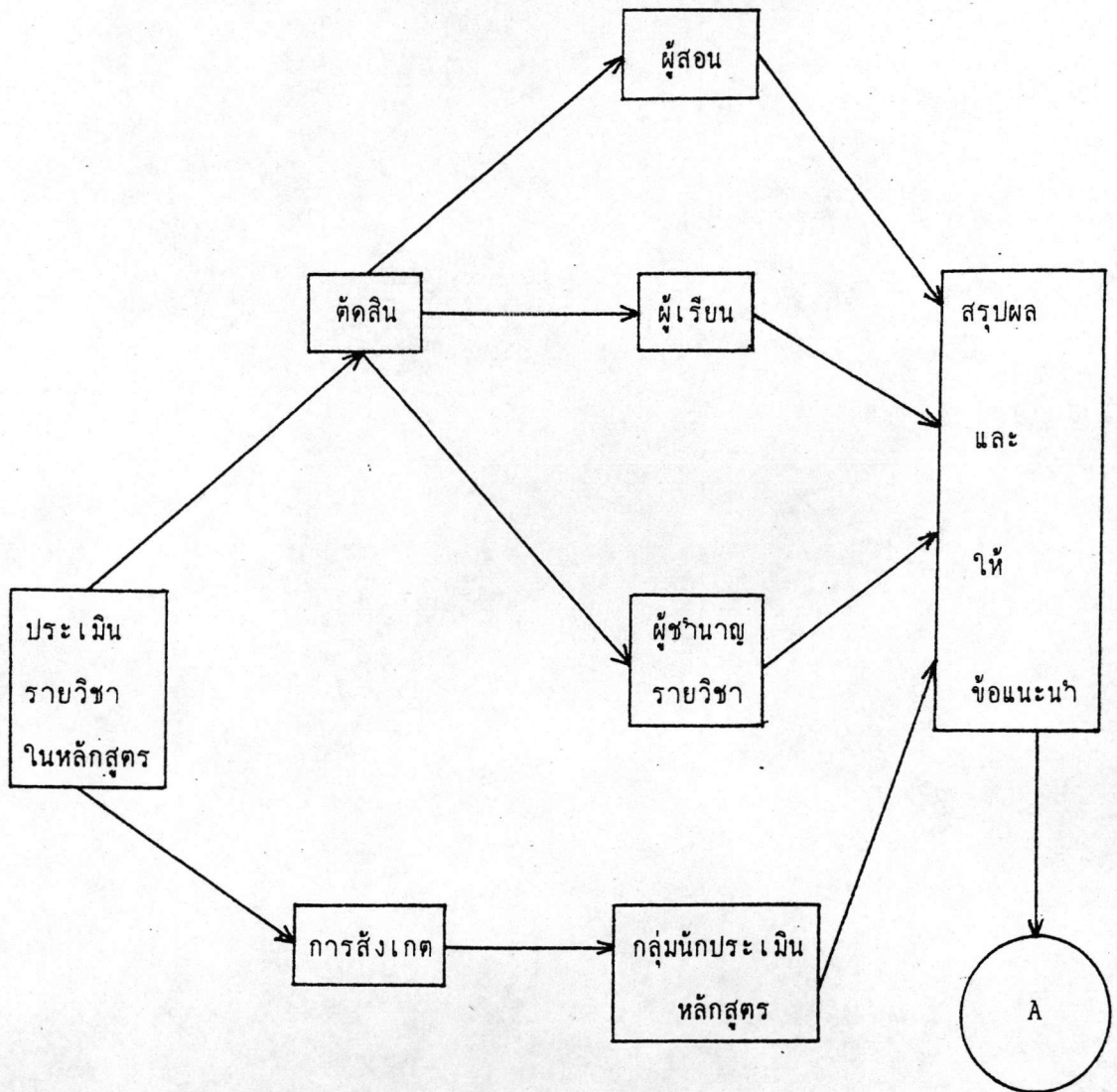
ที่กล่าวมาจะเห็นว่า การประเมินหลักสูตรนั้น มีรายการที่ต้องประเมินมากมาย ถ้าศึกษาเข้าไปถึงรายละเอียด อนึ่ง การประเมินหลักสูตรนั้น อาจพิจารณาแบ่งแยกออกเป็น 2 ระดับด้วยกันคือ (คณะวิศวกรรมเทคโนโลยี สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล, 2532:17-19)

1. ระดับเล็ก (Micro Level)

2. ระดับใหญ่ (Macro Level)

การประเมินระดับเล็ก คือ การประเมินจุดย่อยอันเป็นส่วนประกอบขององค์ประกอบใหญ่ แต่สามารถสะท้อนภาพของหลักสูตรทั้งระบบได้ นั่นคือการประเมินรายวิชาแต่ละวิชาที่ประกอบขึ้นเป็นหลักสูตร โดยถือว่าหลักสูตรโดยเนื้อแท้แล้วคือผลรวมของวิชาทั้งหลายที่กำหนดให้ผู้เรียนได้เรียน เมื่อแต่ละรายวิชา มีคุณภาพดี หลักสูตรโดยส่วนรวมก็จะดีตามไปด้วย

การประเมินหลักสูตรระดับเล็ก
(Micro Level Evaluation)

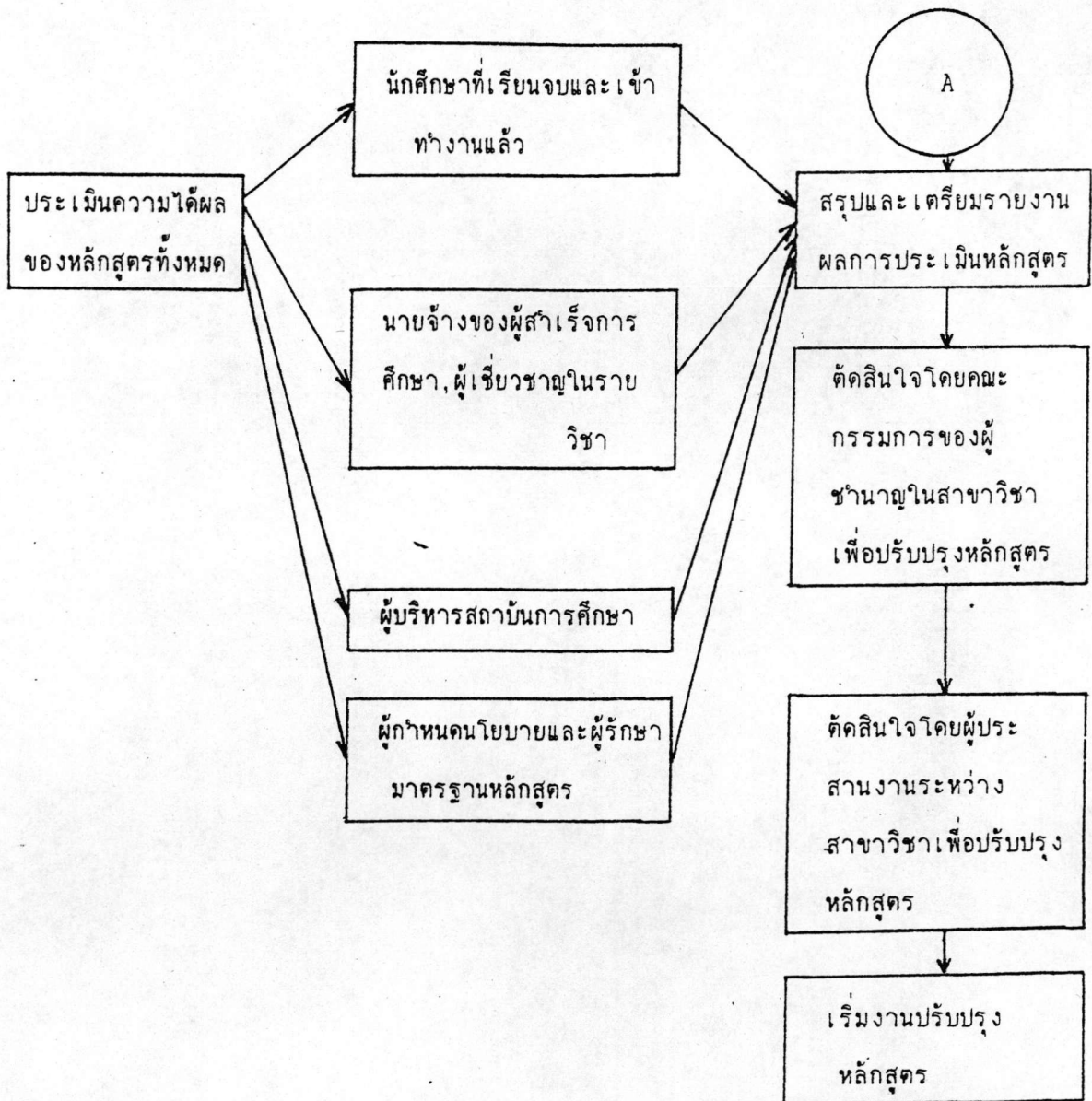

แผนภาพที่ 1

กระบวนการประเมินหลักสูตรระดับเล็ก

การประเมินระดับใหญ่ คือการประเมินความได้ผลของหลักสูตรทั้งหมด ผู้สำเร็จ การศึกษาอันเป็นผลผลิตของหลักสูตรจะเป็นผู้ตัดสินเอาความดีและความไม่ดีเข้าไปในตัว การประเมินหลักสูตรทั้งระบบจึงอาจทำเพื่อตรวจสอบความรู้ความสามารถของผู้จบการศึกษา ก็ เป็นการเพียงพอที่จะสะท้อนให้เห็นโฉมหน้าของหลักสูตรที่ผู้นั้นได้ เรือนมาว่าดีหรือไม่ประการใด

การประเมินหลักสูตรระดับใหญ่
(Macro Level Evaluation)

จากแนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตร องค์ประกอบของหลักสูตร และการประเมินหลักสูตร ดังที่ได้กล่าวมาแล้วทั้งหมด อาจสรุปได้ว่า หลักสูตรคือผลรวมของงานการศึกษาที่ได้วาง แนวและจัดขึ้นอย่างมีระบบ เพื่อช่วยให้เกิดปฏิสัมพันธ์ขึ้นในระหว่างผู้เรียนกับระบบการสอน เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้เพราะแกนกลางของหลักสูตรอยู่ที่การเรียนรู้ และการเรียนรู้นั้นจำเป็นต้องประกอบด้วยเนื้อหาวิชาและกระบวนการต่างๆร่วมกันเมื่อมีหลักสูตรเกิดขึ้น ขั้นตอนต่อมาก็คือ การนำหลักสูตรไปใช้ แต่การที่จะทราบได้ว่าส่วนใดของหลักสูตรใช้ได้ ส่วนไหนบกพร่องต้องปรับปรุงแก้ไขจำเป็นจะต้องอาศัยการประเมินหลักสูตรซึ่งเป็นการวิเคราะห์อย่างมีระบบ โดยอาศัยการเก็บรวบรวมข้อมูล การประเมินหลักสูตรนี้เป็นกิจกรรมที่ควรปฏิบัติต่อเนื่องกันอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำผลที่ได้ไปปรับปรุงแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้มีความเหมาะสม และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินตนเอง

การประเมินตนเอง(Self-evaluation)เป็นกระบวนการที่ผู้คนที่พิจารณาตัดสิน การกระทำ กระบวนการ หรือผลที่พึงปรารถนา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการตีลูกกอล์ฟ เขียนจดหมาย สร้างโต๊ะเรียน หรือการสอนหนังสือ จุดมุ่งหมายหลักของการประเมินตนเองคือ เพื่อตระหนักถึง พฤติกรรมของตนในด้านความเข้าใจ การวิจารณ์และปรับปรุงตนเอง ซึ่งการประเมินตนเองเป็น เสมือนการประเมินเพื่อการปรับปรุง(formative evaluation)การปฏิบัติของบุคคลในความ หมายถึงว่าการประเมินมีความมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบ แก้ไขหรือปรับปรุงการปฏิบัติให้ดีขึ้น บางคน มีความคิดเห็นว่าการประเมินตนเองเป็นการวิจัยปฏิบัติการแบบไม่เป็นทางการที่มีรากฐานและ เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติ(Airasian et al.1995:1)

การประเมินตนเองยังหมายถึง การที่บุคคลตัดสินพฤติกรรมหรือผลการกระทำของตนเอง โดยการเปรียบเทียบพฤติกรรมหรือผลการกระทำของตนกับเกณฑ์พฤติกรรมหรือเกณฑ์ผล การกระทำที่ตั้งไว้หรือที่เลือกไว้ และภายหลังการเปรียบเทียบแล้ว บุคคลจะได้รับผลป้อนกลับ เกี่ยวกับพฤติกรรมหรือผลการกระทำของตน(Wilson and O'Leary,1980)

ระวี ภาวิไล ได้ให้แนวคิดว่าการประเมินตนเองเป็นเรื่องของการตรวจสอบตนเอง เป็นการกำหนดว่า ตนเองขนาดไหน อยู่ในระดับใด จะต้องมีสติและปัญญา การประเมินตนเอง เป็นการพัฒนาตนเอง สิ่งไหนที่รู้ว่ามีความบกพร่องที่ดึกส่งเสริมให้มีมากขึ้น สิ่งไหนไม่ดึกให้ลดลง ทำให้รู้จักตนเอง สำรวจตนเอง ดังนั้นการประเมินตนเองควรจะเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต การ

ประเมินตนเองควรจะเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการศึกษาด้วยซ้ำไป สำหรับข้อมูลที่ได้ต้องมีความเป็นปรีชา กล่าวคือ ต้องเก็บข้อมูลในเรื่องต่างๆให้ครอบคลุม แล้วนำมาพิจารณาตรวจสอบ จะต้องหาตัวชี้วัดว่า เจริญขึ้นหรือเลวลง จะต้องหาดัชนีชี้วัดที่ถูกต้อง ดัชนีตัวนี้ถ้ามีเพิ่มขึ้นหมายความว่าอย่างไร การประเมินตนเองมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาจิตใจผู้ประเมินก่อนตามหลักพุทธศาสนา การพิจารณาตนเองเป็นการเฝ้าดูพฤติกรรมของตนเอง(สมคิด นรมจัย, 2535:60)

การประเมินตนเองอาจขยายขอบเขตไปถึงการประเมินตนเองของสถาบัน(Self Evaluation of an Institution) โดยเป็นการประเมินตนเองด้วยบุคคลหรือคณะบุคคลในสถาบันนั้นๆ โดยที่แต่ละหน่วยงานหรือองค์การในสถาบันจะทำการประเมินตนเองและมีคณะบุคคลของสถาบันอีกชุดหนึ่งทำหน้าที่ประเมินภาพรวมของสถาบัน ผู้ที่ให้แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินตนเองที่สำคัญผู้หนึ่งคือ เดรสเซล(Dressel 1976:409-410) ซึ่งเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินตนเองว่า วัตถุประสงค์อันดับแรกของการประเมินตนเองของสถาบันก็คือ เพื่อให้เข้าใจถึงสถานการณ์ของสถาบัน รู้ว่าสถาบันของตนมีจุดเด่นหรือข้อบกพร่องในเรื่องใด และวัตถุประสงค์ที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ทันต่อเหตุการณ์และข้อมูลที่สามารถใช้พยากรณ์เหตุการณ์ในอนาคต ซึ่งจะช่วยในการปรับปรุงและพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคคลและเพิ่มคุณภาพผลผลิตของสถาบันได้ในที่สุด สำหรับการประเมินตนเองของสถาบันนั้นมีหลายรูปแบบ เช่น อาจเป็นการประเมินเฉพาะปัญหา เฉพาะหน่วยหรือประเมินรวมทั้งสถาบัน ซึ่งการประเมินรูปแบบหลัง จะต้องอาศัยข้อมูลจากผลการประเมินองค์การย่อยทั้งหมดของสถาบัน รวมทั้งผลการวิจัยสถาบันที่มีอยู่ทั้งหมดด้วย โดยที่เดรสเซลได้เสนอว่า ในการประเมินมีสิ่งๆที่ควรพิจารณาโดยสรุป คือ

1. วัตถุประสงค์และเป้าหมาย
2. ความเพียงพอของงบประมาณและทรัพยากรต่างๆ
3. ประสิทธิภาพของการบริหารองค์การในสถาบันทุกระดับ
4. ขวัญและกำลังใจอาจารย์
5. ความแกร่งและจุดบกพร่องของการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน
6. ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อบริการหรือโปรแกรมต่างๆที่จัดขึ้น
7. ประสิทธิภาพของโปรแกรมการศึกษา ซึ่งพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน
8. ประสิทธิภาพของงานวิจัย และโครงการบริการวิชาการแก่ชุมชน

2.5 รูปแบบการประเมินหลักสูตร(เฮาดี วิบูลย์ศรี, 2539:18-45)

ในปัจจุบัน ศาสตร์การประเมินได้ก้าวหน้ามีหลักการที่ชัดเจน มีความเป็นระบบจากการที่นักประเมินหลายท่านได้พัฒนารูปแบบ(Model)การประเมินขึ้นหลายรูปแบบ แต่จะกล่าวถึงรูปแบบการประเมินที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. รูปแบบการประเมินของไทเลอร์(Tyler's Model of Evaluation)

การประเมินในความเห็นของ ราฟท์ ไทเลอร์(Ralph W. Tyler)หมายถึงการเปรียบเทียบสิ่งที่ผู้เรียนสามารถกระทำได้จริงหลังจากที่ได้จัดการเรียนการสอนแล้วกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมซึ่งได้กำหนดขึ้นก่อนที่จะจัดการเรียนการสอนนั้น โดยไทเลอร์ได้เสนอรูปแบบการประเมินที่เรียกว่า "Tyler's Goal Attainment Model" เมื่อปี 1936 ซึ่งเป็นรูปแบบที่ยึดจุดมุ่งหมายเป็นหลักในการประเมินความสำเร็จของโครงการ โดยการตรวจสอบผลผลิตของโครงการว่า ได้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่

2. รูปแบบการประเมินของครอนบาค(Cronbach's Model of Evaluation)

ครอนบาค(L.J.Cronbach)มีความเชื่อว่า การประเมินที่เหมาะสมต้องพิจารณาหลายๆด้านเป็นต้นว่า มีการศึกษากระบวนการ(Process Studies) การวัดศักยภาพของผู้เรียน(Proficiency Measurement) การวัดทัศนคติ(Attitude Measurement) และการติดตามผล(Follow-up Studies) และได้เสนอบริการประเมินที่เรียกว่า "Cronbach's Goal & Side Effect Attainment Model" เมื่อปี 1963 เพื่อนำมาใช้สำหรับประเมินโครงการด้านการเรียนการสอนโดยเห็นว่าการประเมินดังกล่าวไม่ควรประเมินเฉพาะแต่จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้เท่านั้น แต่ควรประเมินหรือตรวจสอบผลข้างเคียงของโครงการด้วยและหน้าที่สำคัญประการหนึ่งของการประเมินโครงการการเรียนการสอนก็คือ การค้นหาข้อบกพร่องของโครงการเพื่อที่จะได้หาทางปรับปรุงแก้ไขกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

3. รูปแบบการประเมินของสแตค(Stake's Model of Evaluation)

การประเมินในทัศนะของสแตค(R.E.Stake) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหลายๆแหล่งเพื่อนำมาจัดให้เป็นระบบระเบียบและมีความหมายในการประเมิน โดยเขาได้สร้างรูปแบบการประเมินที่เรียกว่า Stake's Countenance Model เมื่อปี 1967 โดยมีมิติการประเมินอยู่ 2 มิติ คือ มิติในแนวตั้งประกอบด้วย สิ่งนำ การปฏิบัติ และผลผลิต กับมิติ

ในแนวนอนประกอบด้วย ส่วนของการบรรยายและส่วนของการตัดสินใจ โดยเมตริกบรรยายประกอบด้วย 2 ส่วนคือ ความคาดหวังกับสิ่งที่สังเกตได้ เมตริกตัดสินใจค่าประกอบด้วยเกณฑ์ที่กำหนดกับผลการตัดสินใจ ครอนบาคมองว่าการประเมินต้องมีภาวะความสัมพันธ์ในแนวดิ่ง (Contingency) และความสอดคล้อง (Congruence) ในแนวนอน

ในปี 1974 สเตลลิงได้เสนอแนวคิดการประเมินที่สนับสนุนมโนทัศน์ของการประเมินในรูปแบบที่ไม่มีขีดวัตถุประสงค์เป็นหลักของสคริฟเวน (Scriven) โดยเสนอรูปแบบการประเมินที่เรียกว่า การประเมินตอบสนอง (responsive evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินที่ต้องอาศัยการบรรยายและตีความข้อมูลข่าวสารอย่างเป็นระบบจากการสังเกตกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องและค้นหาคุณค่าจากความเห็นที่แตกต่างกันของบุคคลต่างๆ

4. รูปแบบการประเมินของสคริฟเวน (Scriven's Model of Evaluation)

สคริฟเวน (M.S. Scriven) ในปี 1967 ได้เสนอรูปแบบการประเมินที่อิงวัตถุประสงค์เป็นหลัก (Goal-Based Evaluation) ซึ่งได้มีการจำแนกประเภทและบทบาทของนักประเมินเป็นการประเมินระหว่างดำเนินการ (Formative Evaluation) และการประเมินผลรวม (Summative Evaluation) และกล่าวถึงสิ่งที่ต้องประเมินว่ามี 2 ส่วนคือ การประเมินเกณฑ์ภายใน (Intrinsic Evaluation) และการประเมินความคุ้มค่า (Pay off Evaluation) ส่วนอีกรูปแบบหนึ่งคือ การประเมินที่ไม่มีขีดวัตถุประสงค์เป็นหลัก (Goal-Free Evaluation) เสนอในปี 1973 นั้นกล่าวว่าผลที่เกิดขึ้นจากการทำโครงการหรือกิจกรรมใด ๆ นั้นเป็นเพียงส่วนหนึ่งของผลอื่นๆ ที่อาจเกิดขึ้นด้วย จึงจำเป็นต้องมีการออกแบบการประเมินให้สามารถรวบรวมสารสนเทศทั้งผลผลิตโดยตรงและผลกระทบอื่นๆ ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการทั้งหมดที่มีคุณค่าต่อการตัดสินใจโครงการนั้นๆ

5. รูปแบบการประเมินของอัลคิน (Alkin's Model of Evaluation)

อัลคิน (M.C. Alkin) ได้เสนอรูปแบบการประเมินเมื่อปี 1969 โดยแบ่งการประเมินเป็น 5 ส่วนคือ การประเมินเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ การประเมินเพื่อการวางแผนโครงการ การประเมินขณะกำลังดำเนินโครงการ การประเมินเพื่อการพัฒนา และการประเมินเพื่อรับรองผลงานและการอุป ชยาสหรือปรับเปลี่ยนโครงการ ทั้งนี้เป็นการประเมินเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจ นักประเมินทำหน้าที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในการหาและเตรียมข้อมูล รวมทั้งสรุปและรายงานให้ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจให้ทราบเพื่อหาทางเลือก

ที่เหมาะสม

6. รูปแบบการประเมินของแฮมมอนด์ (Hammond's Model of Evaluation)

แฮมมอนด์ (R. Hammond) เมื่อปี 1969 เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโปรแกรมการศึกษา โดยเน้นหนักทางด้านโครงการนวัตกรรมในระดับท้องถิ่นในรูปแบบ 3 มิติ คือ มิติด้านพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ มิติด้านการจัดการเรียนการสอน และมิติด้านสถาบัน โดยชี้ประเด็นที่ว่า ในการจัดการเรียนการสอนที่มีวัตถุประสงค์ปลายทางคือต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรม 3 ส่วนได้แก่ ทักษะนิสัย จิตนิสัยและทักษะนิสัย ผู้ดำเนินการจำเป็นต้องคำนึงถึงมิติสำคัญอีก 2 ส่วนควบคู่กันไปคือ มิติด้านการจัดการเรียนการสอนและมิติสถาบัน การประเมินยังมีจุดเน้นสำคัญที่การกำหนดและการวัดผลตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยใช้ผลการประเมินเป็นปัจจัยพื้นฐานเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับนวัตกรรมในด้านการจัดการเรียนการสอนขององค์การศึกษารวมทั้งผลสัมฤทธิ์ด้านพฤติกรรมของผู้เรียน

7. รูปแบบการประเมินของพรอวูส (Provus' Discrepancy Evaluation Model)

พรอวูส (M.N. Provus) เมื่อปี 1971 ได้เสนอรูปแบบที่เรียกว่ารูปแบบการประเมินความไม่สอดคล้อง (The Discrepancy Evaluation Model) โดยมีการให้นิยามว่าการประเมินคือการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานและการค้นหาช่องว่างระหว่างภาวะที่เป็นจริงกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดเพื่อใช้ภาวะดังกล่าวนี้เป็นตัวชี้หรือระบุข้อบกพร่องของกิจกรรมหรือโครงการใดๆ จุดเน้นที่สำคัญของการประเมินคือการหาความแตกต่างหรือความไม่สอดคล้องกันระหว่างมาตรฐานกับการปฏิบัติโดยใช้การทำงานเป็นทีมและโดยให้บทบาทของนักประเมินเป็นอิสระจากคณะผู้ดำเนินโครงการ ในขณะที่เดียวกันผู้ดำเนินโครงการจะต้องมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการประเมิน การประเมินตามแนวคิดนี้จะต้องอาศัยหลักการที่สนับสนุนส่งเสริมซึ่งกันและกัน และให้ความสำคัญต่อการพัฒนาโครงการโดยมีเกณฑ์มาตรฐานที่เป็นปรนัยและมีความเป็นไปได้ควบคู่กันไป

8. รูปแบบการประเมินชิปของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model)

สตัฟเฟิลบีม (D.L. Stufflebeam) และคณะ ได้เสนอรูปแบบชิปในปี 1971 ได้ให้นิยามการประเมินว่าเป็นกระบวนการระบุหรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการรวมถึงการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลที่จัดเก็บมาแล้วนั้นมาจัดทำให้เกิดเป็นสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อการนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการประกอบการตัดสินใจต่อไป แนวคิดของ

ศัพท์เฟลปป์มีลักษณะแบ่งแยกบทบาทของการทำงานระหว่างฝ่ายประเมินกับฝ่ายบริหารออกจากกันอย่างเด่นชัด กล่าวคือ ฝ่ายประเมินมีหน้าที่ระบุ จัดหา และนำเสนอสารสนเทศให้กับฝ่ายบริหาร ส่วนฝ่ายบริหารมีหน้าที่เรียกหาและนำผลการประเมินที่ได้นั้นไปใช้ประกอบการตัดสินใจ เพื่อดำเนินกิจกรรมใดๆที่เกี่ยวข้องตามควรแก่กรณี ประเภทของการประเมินของรูปแบบชิปป์แบ่งออกเป็น 4 ประเภทเพื่อให้ครอบคลุมการทำงานในทุก ๆ ขั้นตอนคือ การประเมิน บริบท (Context:C) ตัวป้อนกลับ(Input:I) กระบวนการ(Process:P) และผลผลิต(Product:P) ส่วนที่ควบคู่กับการประเมิน 4 ประเภทข้างต้นได้แก่ การตัดสินใจเพื่อเพื่อดำเนินการใดๆ 4 ประเภทเช่นกันคือ การตัดสินใจเพื่อวางแผน เพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ เพื่อนำโครงการไปปฏิบัติและเพื่อทบทวนโครงการ ดังนั้นรูปแบบชิปป์นี้จึงเป็นต้นแบบการประเมินอย่างมีระบบคือ มีการดำเนินอย่างต่อเนื่องและมีการปรับปรุงตัดสินผลทุกขั้นตอน เป็นกระบวนการประเมินที่มีประสิทธิภาพ

การประเมินหลักสูตรตามรูปแบบต่าง ๆ นั้น จะเสนอเป็นตารางเปรียบเทียบรูปแบบการประเมินดังต่อไปนี้ (Worthen and Sanders, 1973:210-215)

	สแตค	ทพรวัส	แฮมมอนด์	สตัฟเฟิลบีม	อัลคิน	ครอนบัค	ไทเลอร์
1. คำจำกัดความ หรือ นิยาม (Definition)	- การบรรยายและ การตัดสินใจ เกี่ยวกับโครงการทาง การศึกษา	- การเปรียบเทียบ ผลที่เกิดขึ้น ระหว่างการ ปฏิบัติจริงกับ มาตรฐานที่ กำหนด	- การประเมินประ สิทธิภาพของโครง การที่มีอยู่ใน ปัจจุบันกับนวัตกรรม ใหม่ในหลักสูตร ระดับท้องถิ่นโดย การพิจารณา เปรียบเทียบข้อ มูลเชิงพฤติกรรม กับวัตถุประสงค์	- การกำหนด, การ หาและการใช้ ข้อมูลสนเทศ เพื่อการตัดสินใจ	- กระบวนการของ การกำหนดขอบ เขตของการตัด สินใจ การเลือก ข้อสนเทศที่เหมาะสม สม ตลอดจนการ เก็บรวบรวมและ การวิเคราะห์ ข้อสนเทศ	- การเก็บรวบรวม ข้อมูลและการใช้ ข้อมูลเพื่อการ ตัดสินใจเกี่ยวกับ โครงการทางการ ไว้วางหน้า	- การเปรียบเทียบ พฤติกรรมของนักเรียน กับวัตถุประสงค์เชิง พฤติกรรมที่กำหนด
2. จุดมุ่งหมาย (Purpose)	- เพื่อการบรรยาย และการตัดสินใจ เกี่ยวกับโครงการ ทางการศึกษา	- เพื่อการพิจารณา ดูว่าจะดำเนินงาน อย่างไรเกี่ยวกับ โครงการ เช่น	- เพื่อต้องการทราบ ว่านวัตกรรมที่นำมา ใช้มีประสิทธิภาพ และบรรลุจุด	- เพื่อการได้มาซึ่ง ข้อสนเทศมีความ สอดคล้องและ สามารถนำไปใช้	- เพื่อการทำราย งานสรุปให้ผู้มี อำนาจในการตัด สินใจได้นำไปใช้	- เพื่อการปรับปรุง หลักสูตรรายวิชา การตัดสินใจเกี่ยวกับ บุคคลและการ	- เพื่อการพิจารณาว่า จุดมุ่งหมายของ กิจกรรมการเรียน ได้บรรลุจุดมุ่งหมาย

	สแต็ค	ทพรวิส	แสมมอนด์	สตัฟเฟิลบีม	อัลคิน	ครอนบัค	ไทเลอร์
	โดยอาศัยกระ บวนการศึกษา หาข้อมูลอย่าง มีระบบและ แบบแผน	จะปรับปรุงคง อย่างเดิมหรือ ว่าจะยุติตรง	มุ่งหมายได้ดี เพียงใด	ในการตัดสินใจ ของผู้มีอำนาจ ในการตัดสินใจ	ในการแสวงหา ทางเลือกอื่นๆ ที่เหมาะสม	บริหาร	เพียงใด
3. จุดเน้นที่สำคัญ (Key Emphasis)	-การเก็บรวบรวม ข้อมูลทั้งที่เกี่ยวข้อง กับการบรรยาย และการตัดสินใจ จากหลายๆ กลุ่ม	-เป็นการหา ความแตกต่าง หรือความไม่ สอดคล้องกัน ระหว่าง มาตรฐานกับ การปฏิบัติโดย ใช้การทำงาน เป็นทีม	-การพัฒนาใน โครงการหรือ หลักสูตรต่างๆ ในระดับท้องถิ่น	-รายงานการ ประเมินเพื่อ การนำไปใช้ ในการตัดสินใจ	-รายงานการ ประเมินเพื่อ การนำไปใช้ ในการตัดสินใจ	-ประเมินทั้งจุด มุ่งหมายที่ กำหนดไว้และ ผลข้างเคียงที่ เกิดขึ้นนอก เหนือจากจุด มุ่งหมาย	-กำหนดจุด ประสงค์เชิง พฤติกรรมและ การวัดผลการ เรียนรู้ของ นักเรียน

	สแต็ค	โทรวีส	แฮมมอนด์	สตัฟเฟิลบีม	อัลคิน	ครอนบัค	ไทเลอร์
4. บทบาทของ นักประเมิน (Role of Evaluator)	-ผู้เชี่ยวชาญการ ประเมินทำหน้าที่ ในการเก็บ รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และแปลผลข้อ มูลเกี่ยวกับการ บรรยายและ การตัดสินใจ โครงการ	-ควรจะเป็นอิสระ จากการดำเนิน งานของโครง การและทำหน้าที่ ในการปรับ ปรุงให้คำแนะนำ ช่วยเหลือใน การบริหาร โครงการ	-ทำหน้าที่เป็นที่ ปรึกษาที่ให้ ความรู้และ วิชาการใน เรื่องการเก็บ รวบรวมข้อมูล ตลอดจนการทำ หน้าที่เป็นผู้ให้ การฝึกอบรมกับ นักประเมินใน ระดับท้องถิ่น	-ทำหน้าที่เป็นผู้ เชี่ยวชาญพิเศษ ทำงานในด้าน การเตรียมข้อ มูลเพื่อนำไปใช้ ในการตัดสินใจ	-ทำหน้าที่เป็นผู้ เชี่ยวชาญที่ ทำงานในด้าน การหาและ การเตรียม ข้อมูลเพื่อนำ ไปใช้ในการ ตัดสินใจ	-รวบรวมและใช้ ข้อมูลต่างๆเพื่อ การนำไปใช้ใน การตัดสินใจ ดำเนินงาน เกี่ยวกับ โครงการ	-ทำหน้าที่เป็นผู้ เชี่ยวชาญด้าน หลักสูตรและทำ หน้าที่ในการ ประเมินการ พัฒนาหลักสูตร และการประเมิน ผลประสิทธิภาพ ของหลักสูตร

	สแตค	โทรวัส	แฮมมอนด์	สตีฟเฟิลบีม	อัลคิน	ครอนบัค	ไทเลอร์
5. ความสัมพันธ์กับ จุดประสงค์ (Relationship to Objectives)	-ตรวจสอบเป้า หมายคุณลักษณะ และลำดับความ สำคัญ -การค้นหาความ สำเร็จและ ความล้มเหลว ซึ่งขึ้นอยู่กับว่า นักประเมินได้ เขียนจุดมุ่ง- หมายเชิง พฤติกรรม ชัดเจนหรือไม่	-ความเห็นที่สอดคล้องกัน ในเชิง มาตรฐาน ระหว่างคณะผู้ ประเมินกับคณะ ผู้ปฏิบัติงาน โครงการ -การเปรียบเทียบ ผลการปฏิบัติกับ มาตรฐานเพื่อดู ว่ามีความแตก ต่างกันหรือไม่	-การประเมินมีจุด เน้นที่กำหนดและ การวัดตามจุด มุ่งหมายเชิง พฤติกรรม	-จุดหมายปลายทาง ของการประเมิน สภาวะแวดล้อม ก็คือการกำหนด จุดมุ่งหมาย สำหรับการ ประเมินปัจจัย เบื้องต้นที่มีจุดมุ่ง หมาย, ส่วนการ ประเมินผลผลิต ก็เพื่อตรวจสอบ ว่าได้บรรลุจุด มุ่งหมายเพียง ใด	-ขอบเขตและจุด มุ่งหมายของโครง การกำหนดโดย การประเมินระบบ การวางแผนโครง การช่วยให้ค้นหา วิธีการเพื่อการ บรรลุจุดมุ่งหมาย การปรับปรุงโครง การช่วยให้ข้อมูลใน การตรวจสอบดูว่า จุดมุ่งหมายใดที่ทำ ได้, ไม่ได้และการ ยอมรับโครงการ ช่วยให้รู้ว่าจุดมุ่ง	-ประเมินตามจุด มุ่งหมายและ ประเมินผล ข้างเคียงที่เกิด ขึ้น	-การประเมินเป็น การตรวจสอบดูว่า ได้มีการบรรลุจุด มุ่งหมายเชิง พฤติกรรมที่กำหนด ไว้ล่วงหน้าเพียงใด

	สเตค	โทรวีส	แฮมมอนด์	สตีฟเฟิลบีม	อัลคิน	ครอนบัค	ไทเลอร์
						หมายโครงการ บรรลหรือยัง	
6. ความสัมพันธ์กับ การตัดสินใจ (Relationship to Decision- making)	-ข้อมูลการประเมิน ทั้งที่เป็นการบรร ยายและการตัดสินใจ มีความเกี่ยวข้อง กับผู้ใช้ในระดับ ต่างๆ -การตัดสินใจอาศัย มาตรฐานสัมบูรณ์ (Absolute Standards) และมาตรฐาน เปรียบเทียบ (Relative	-คณะผู้ประเมิน ดำเนินการเก็บ รวบรวมข้อมูลเพื่อ นำไปปรับปรุง โครงการโดยชี้ให้ เห็นความแตกต่าง ระหว่างการปฏิบัติ กับมาตรฐานทุกๆ คำถาม การประ เมินจะประกอบ ด้วยองค์ประกอบ 3 ประการคือ เกณฑ์(C)	-การประเมินเป็น ปัจจัยพื้นฐานเพื่อ การตัดสินใจเกี่ยว กับการเรียนการ สอน องค์การและ พฤติกรรมของผู้ เรียน	-การประเมินเป็น การให้ข้อมูลเพื่อ การนำไปสู่การ ตัดสินใจดำเนิน การ	-การประเมินเป็น การให้ข้อมูลเพื่อ การนำไปสู่การ ตัดสินใจดำเนิน การ	-ใช้ผลที่ได้จาก การประเมินตาม จุดมุ่งหมายและ การประเมินผล ข้างเคียงเพื่อ การนำไปใช้ใน ตัดสินใจปรับ ปรุงโครงการ	-การแสดงออก และพฤติกรรม ของผู้เรียนจะใช้ เป็นข้อมูลของผู้ มีอำนาจตัดสินใจ ในการพิจารณา จุดเด่นและจุด ด้อยของหลักสูตร รายวิชา

	สแตค	โทรวัส	แรมมอนด์	สตัฟเฟิลบีม	อัลคิน	ครอนบัค	ไทเลอร์
	Standards)	ข้อมูลใหม่ (Z) และการตัดสินใจ (D) การประเมิน ข่าวสารให้ได้ ข้อมูลใหม่					
7. ประเภทหรือชนิด ของการประเมิน (Type of Evaluation)	มี 2 ประเภทคือ การประเมินแบบ เป็นทางการและ แบบไม่เป็นทาง การ	มี 4 ลักษณะคือ 1. การบรรยาย 2. การดำเนิน การ 3. การปฏิบัติ การ 4. ผลผลิต 5. ค่าใช้จ่าย	มี 3 ด้านคือ 1. ด้านการสอน 2. ด้านสถาบัน 3. ด้านพฤติกรรม	มี 4 ประเภทคือ 1. การประเมิน สภาพแวดล้อม 2. การประเมิน ปัจจัยเบื้องต้น 3. การประเมิน ชบวนการ 4. การประเมิน ผลผลิต 5. การยอมรับ	มี 5 ประเภทคือ 1. การประเมิน ระบบ 2. การวางแผน โครงการ 3. การดำเนิน การโครงการ 4. การปรับปรุง โครงการ 5. การศึกษา	มี 6 ประเภทคือ 1. การติดตามผล 2. การวัดทัศนคติ 3. การวัดความ สามารถ 4. การศึกษา กระบวนการ 5. การศึกษา ภาคตัดขวาง	มี 2 ประเภทคือ 1. การทดสอบ ก่อนเรียน 2. การทดสอบ หลังเรียน

	สแตค	ทพรวิส	แชนมอนด์	สตีฟเฟิลบีม	อัลคิน	ครอนบัค	ไทเลอร์
				โครงการ	ภาคตัดขวาง		
					6. การประเมิน		
					แบบไม่มี การ		
					เปรียบเทียบ		
8. โครงสร้าง	1. ตารางข้อมูล	1. ความคิดรวบ	1. การดัดแปลง	1. การประเมิน	1. การประเมิน	1. ประเมินจุด	1. เขียนจุดมุ่ง
การประเมิน	เกี่ยวกับการ	ยอดในเรื่อง	แบบแผนการ	สภาวะแวดล้อม	ระบบการ	มุ่งหมาย	หมายในรูปแบบเชิง
(Constructs	บรรยายและ	ความไม่สอดคล้องหรือ	ประเมินเพื่อ	นำไปสู่การตัด	ศึกษา	2. ประเมินผล	พฤติกรรม
Proposed)	การตัดสินใจ		การประเมิน	สินใจเกี่ยวกับ	2. การประเมิน	ข้างเคียง	2. สอนโดยยึด
	2. การพิจารณา	ความแตกต่าง	โครงการที่	การวางแผน	โครงการการ		นักเรียนเป็นหลัก
	ข้อมูลด้านการ	2. การให้ข้อมูล	กำลังดำเนิน	2. การประเมิน	เรียนการสอน		3. การกำหนดจุด
	บรรยายทาง	ย้อนกลับและ	อยู่	ปัจจัยเบื้องต้น	ทางการศึกษา		ประสงค์เชิง
	ด้านความสัมพันธ์	การเปลี่ยนแปลงจุดมุ่ง	2. วิจัยวิจัยความ	นำไปสู่การตัด	โดยใช้การประ		พฤติกรรมต้อง
	พันธ์เชิงเหตุ	หมายและ	เหมาะสมของ	สินใจการเลือก	เมิน 5 ด้านใน		คำนึงถึงองค์
	ผลระหว่างสิ่ง	โครงการ	โครงการกับ	โครงการ	การประเมิน		ประกอบหลาย
	ที่มีมาก่อนการ		วัตถุประสงค์	3. การประเมิน			ด้านเช่น

สแตค	โทรวีส	แชนนอนด์	สตัฟเฟิลบีม	อัลคิน	ครอนบัค	ไทเลอร์
ปฏิบัติและผลที่ได้		3. ข้อมูลย้อนกลับ	กระบวนการนำ			พฤติกรรมเบื้องต้น
รับและการพิจารณา		จากข้อ 2 ไป	นำไปสู่การตัด			ต้น วัฒนธรรม
ความสอดคล้อง		ใช้ในการ	สนใจการดำเนิน			ปรัชญา ทฤษฎี
ระหว่างสิ่งที่คาด		พิจารณา	การ			การเรียนรู้และ
หวังกับสิ่งที่เกิดขึ้น		นวัตกรรม	4. การประเมิน			การสอนแบบต่างๆ
จริง		4. นำการประ	ผลผลิตนำไป			
3. การตัดสินใจ		เมินไปใช้ใน	สู่การตัดสินใจ			
ใช้มาตรฐาน		นวัตกรรม	การดำเนินการ			
สมบูรณ์และ		5. ให้ข้อมูลย้อน	ใหม่เมื่อสิ้นสุด			
มาตรฐาน		กลับต่อไป	โครงการ			
เปรียบเทียบ						

	สแตค	โพรวิส	แสมมอนด์	สตัฟเฟิลบีม	อัลคิน	ครอนบัค	ไทเลอร์
9. เกณฑ์การตัดสิน รูปแบบการ ประเมิน (criteria for Judging Evaluation)	1. มองกว้างไม่ มองจุดแคบๆ 2. มีข้อมูลทั้งการ บรรยายและ การตัดสิน 3. ให้ข้อมูลที่ใช้ใน การตัดสินใจคือ การใช้ที่สอดคล้อง กัน 4. ต้องมีความ เป็นปรนัยมี เหตุผลและ เชื่อถือได้	1. มีการทำงาน เป็นทีม 2. มีความสอดคล้องแบบ หนึ่งต่อหนึ่ง ระหว่างแบบ แผนกับคำตอบ 3. ใช้การเปรียบ เทียบการ ปฏิบัติกับ มาตรฐาน 4. มีการให้ข้อมูล ย้อนกลับเป็น ระยะๆ	1. เกี่ยวข้องกับ จุดมุ่งหมาย เชิงพฤติกรรม 2. เป็นโครงการ ที่กำลังดำเนิน การอยู่ 3. ให้ข้อมูลย้อน กลับเกี่ยวกับ การบรรลุจุด มุ่งหมายเพื่อ การปรับปรุง โครงการ 4. ใช้บุคลากร ในท้องถิ่น	1. ความตรง ภายใน 2. ความตรง ภายนอก 3. ความเที่ยง 4. ความเป็น ปรนัย 5. ความตรง กับกรณี 6. ความสำคัญ 7. ชอบเขต 8. เชื่อถือได้ 9. ทันต่อการใช้ 10. ความกว้าง ขวาง	1. ข้อมูลที่ได้ มาและนำ ไปใช้ในการ ตัดสินใจจะ ต้องแจ่มชัด ไม่สับสนและ ไม่ทำให้หลง ทาง 2. วิธีการประเมิน จะต้องให้เหมาะ สมกับการตัดสิน ใจแต่ละชนิด	1. กำหนดวัตถุประสงค์ ประสงค์ กว้างๆ 2. ให้ผู้เชี่ยวชาญ ตัดสิน 3. ใช้สถิติในการ ตัดสินเพื่อการ อ้างอิง	1. มีความชัดเจน ในเรื่องจุดมุ่ง หมายเชิง จุดมุ่งหมายเชิง พฤติกรรมไม่ เพียงแต่เกี่ยว ข้องกับเนื้อหา แต่ควรจะได้ รวมถึงวิธีการที่ นำมาใช้ด้วย

	ส เตค	โพรวิส	แสมมอนด์	สตัฟเฟิลบีม	อัลคิน	ครอนบัค	ไทเลอร์
				11. มีประสิทธิภาพ			
10. ลักษณะที่สำคัญ ของแบบแผน การทดลอง (Implica- tions for Design)	1. โครงสร้างมี ลักษณะเป็น ทิวๆไป 2. ตารางข้อมูล จะต้องมีอยู่ ในแบบแผน การประเมิน	1. ให้ข้อมูลที่ ต่อเนื่อง 2. ให้ข้อมูลที่ สอดคล้อง กับการตัด สินใจ 3. ให้ข้อมูลเกี่ยว กับการวิเคราะห์ ค่าใช้จ่าย 4. เกี่ยวข้องกับ การพัฒนา โครงการ	1. ใช้โครง สร้างหลาย ด้านเน้น เรื่องการ ปฏิสัมพันธ์ ของตัวแปร ในด้านต่างๆ 2. ก่อให้เกิด การศึกษา จากข้อมูลจริง 3. จำเป็นจะต้อง ใช้ผู้ประเมิน ในท้องถิ่น	1. การทดลองไม่ สามารถนำมา ใช้ได้ 2. การประเมินใช้ วิธีการของการ เข้าสู่ระบบ (System Approach) 3. ความคมโดย ผู้บริหาร	1. การประเมิน กำหนดโดยผู้ มีอำนาจใน การตัดสินใจ 2. จุดมุ่งหมาย ของการประ เมินแปร เปลี่ยนไป ตลอดโครง การ	1. เน้นในเรื่อง การประเมิน ตามวัตถุประสงค์ ส่งผลกระทบต่อ การประเมิน ผลข้างเคียง 2. เน้นในเรื่อง การตัดสินใจ	1. จำเป็นจะต้อง ตีความและมี การนำผลการ ไปใช้ 2. พัฒนาแบบแผน การประเมิน เพื่อความก้าว หน้าของนักเรียน

	สเตรค	โทรวีส	แฮมมอนด์	สตัฟเฟิลบีม	อัลคิน	ครอนบัค	ไทเลอร์
11. ข้อดี (contributions)	1. ให้อำนาจที่เป็นระบบในการจัดข้อมูลเชิงบริหารและข้อมูลเชิงตัดสินใจเน้นความสัมพันธ์ภายในและระหว่างองค์ประกอบต่างๆ	1. มีการประสานสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องระหว่างผู้ปฏิบัติงานกับผู้ประเมินตลอดโครงการ	1. ใช้ผู้ปฏิบัติงานในท้องถิ่นในการประเมิน	1. ทำให้มีหน่วยบริการข้อมูลกับผู้บริหารหรือผู้มีอำนาจตัดสินใจรับผิดชอบในการดำเนินงานของโครงการ	1. ทำให้มีหน่วยบริการข้อมูลกับผู้บริหารหรือผู้มีอำนาจตัดสินใจ	1. เน้นในเรื่องการประเมินตามวัตถุประสงค์ของการประเมินผลข้างเคียง	1. การประเมินตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมทำได้ง่าย
	2. มีการพิจารณาทั้งมาตรฐานสัมบูรณ์และมาตรฐานสัมพัทธ์	2. เปิดโอกาสให้มีการปรับปรุงการประเมินโครงการทั้งในระยะเริ่มต้นและสิ้นสุดการดำเนินงาน	2. พิจารณาปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านข้อมูลย้อนกลับเพื่อการพัฒนาโครงการการปรับปรุงและตรวจสอบตัวเอง	2. มีข้อมูลย้อนกลับในทันที	2. การประเมินเกิดขึ้นทุกชั้นของโครงการ	2. เน้นในเรื่องการตัดสินใจ	2. การออกแบบการประเมินทำได้ง่าย
	3. ต้องใช้มาตรฐาน	3. ชี้แนะแนวทางเลือกเพื่อการ	3. ให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อการ	3. การประเมินเกิดขึ้นทุกชั้นตอนในโครงการ	3. เป็นการมองแบบกว้างๆ	3. สามารถตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างการปฏิบัติกับวัตถุประสงค์และเน้นอยู่กับการให้คำนิยามของวัตถุประสงค์ที่แจ่มชัดด้วย	3. สามารถตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างการปฏิบัติกับวัตถุประสงค์และเน้นอยู่กับการให้คำนิยามของวัตถุประสงค์ที่แจ่มชัดด้วย
			4. มีการกำหนดจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม	4. เป็นการมอง			

	สเตค	โพรวิส	แฮมมอนด์	สตัฟเฟิลบีม	อัลคิน	ครอนบัค	ไทเลอร์
	ฐานที่ชัดเจน	ปรับปรุงจุดมุ่ง	ที่จำเพาะ	แบบกว้างๆ			
	4. สามารถนำ	หมายและการ	เจาะจง				
	ไปใช้ได้	ดำเนินงาน					
	ทั่วไป	4. ทำให้มีการ					
		กำหนดมาตร-					
		ฐานที่ชัดเจน					
2. ข้อจำกัด	1. วิธีการของ	1. ต้องเสียเวลา	1. มีความยาก	1. เน้นในเรื่อง	1. บทบาทของ	1. เน้นการประเมิน	1. เหมาะแต่เพียง
	การได้มาซึ่ง	มากทำให้เสีย	ลำบากใน	คุณค่าที่เกี่ยวข้อง	คุณค่าที่ได้	ผลสรุปมากกว่า	โครงการง่าย ๆ
	ข้อมูลในตัว	ค่าใช้จ่ายมาก	การเก็บรวบรวม	ข้อน้อยมาก	จากการประ	การประเมินเป็น	และมักจะเป็นแต่
	แปรด้านต่างๆ	ด้วย	รวมข้อมูลของ	2. กระบวนการ	เมินยังไม่	ระยะๆ	เฉพาะการประ
	ยังไม่ชัดเจน	2. การสร้างหรือ	ตัวแปรในมิติ	ตัดสินใจยังไม่	แจ่มชัด	2. ยังใช้เกณฑ์ตัดสิน	เป็นผลขั้นสุดท้าย
	และเพียงพอ	การกำหนด	ต่างๆใน 3	ชัดเจนไม่ได้	2. การบรรยาย	แบบอิงกลุ่ม	มากกว่าการประ
	2. ยังมีความ	มาตรฐานยัง	ด้าน	แสดงหรือกำหนด	ถึงกระบวนการ	3. การกำหนดผล	เป็นระหว่างการ
	เหลื่อมล้ำกัน	ไม่สมบูรณ์	2. มีความซับซ้อน	วิธีการไว้แต่	การตัดสินใจ	ข้างเคียงที่จะ	ดำเนินงานและก่อน
	ระหว่างตัว	3. ต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญ	และเสียเวลา	อย่างไร	ยังขาดความ	ประเมินอาจจะ	การดำเนินงาน 42

สแต็ค	โพรวิส	แฮมมอนด์	สตัฟเฟิลบีม	อัลคิน	ครอนบิค	ไทเลอร์
แปรในแต่ละช่อง	ชาญมาก	3. จำกัดให้ประ	3. อาจจะเสียค่า	สมบูรณ์	ทำได้ยาก	2. เน้นและเจาะจง
3. อาจจะทำ	4. กล่าวเฉพาะ	เมินอยู่ที่ลูก	ใช้จำขมากและ	3. ซึบซึอนและ		ในเรื่องจุดประสงค์
ให้เกิดการ	การออกแบบ	บาศก์ (cube)	มีความซึบซึอน	เสียค่าใช้		เชิงพฤติกรรมแบบ
ขัดแย้งภายในโครงการ	การประเมิน	4. ไม่สนใจหรือ	ถ้าทำการประ	จำขมาก		แคบๆและให้ความ
และในด้าน	ทั้งหมดแต่ไม่	ละเลยด้าน	เมินทั้งหมด	4. ใช้ไม่ได้กับ		สนใจในเรื่องคุณค่า
คุณค่า	ได้พูดถึงการ	การตัดสินใจ	4. ไม่สามารถนำ	ทุกโครงการ		ของจุดประสงค์
	ประเมินส่วน	5. มักมีปัญหาใน	ไปใช้ได้ทุก			เหล่านั้นน้อยมาก
	ย่อยๆ	การนำเอา	โครงการ			
		บุคลากร				
		ระดับท้องถิ่น				
		มาทำงาน				

จากตารางเปรียบเทียบรูปแบบการประเมินข้างต้นนั้น ได้ให้ความรู้ความเข้าใจ ทั้งในเรื่อง นิยาม จุดมุ่งหมาย บทบาทของนักประเมิน ข้อดีและข้อจำกัดของรูปแบบต่างๆ ฯลฯ ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างมากในการสร้างความเข้าใจต่อการนำรูปแบบการประเมินใดๆ ไปใช้ในสถานการณ์หรือสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันไป ตัวอย่างเช่น ในกรณีที่เป็นกรเปรียบเทียบพฤติกรรมของนักเรียนในกลุ่มประชากรขนาดใหญ่กับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่ชัดเจน รัดกุมและจำเพาะเจาะจงที่กำหนดไว้ล่วงหน้าแล้ว การใช้รูปแบบการประเมินของไทเลอร์ ย่อมเหมาะสม โดยการตัดสินใจผลการประเมินด้วยการวัดผลทางการศึกษาหรือการทดสอบ สัมฤทธิ์ผลในการเรียน แต่ในกรณีที่เป็นกรประเมินประสิทธิผลของโครงการของโรงเรียน ในท้องถิ่นโดยการพิจารณาเปรียบเทียบข้อมูลเชิงพฤติกรรมกับวัตถุประสงค์แล้ว การใช้รูปแบบ การประเมินของแฮมมอนด์ย่อมเหมาะสม

นอกจากรูปแบบการประเมินที่กล่าวมาแล้ว ในระยะเวลาที่เพิ่งผ่านไปไม่นานนี้ ได้มีการเสนอแนวคิดการประเมินใหม่ ๆ ที่สำคัญในการประเมินเพิ่มเติมเช่น การประเมิน แบบไม่มีอิงวัตถุประสงค์ของโครงการของสคริฟเวน (Scriven) การประเมินผลแบบเน้นการ นำผลไปใช้ของแพตตัน (Patton) และแม้กระทั่งการประเมินแบบเน้นการตอบสนองความต้องการ ของผู้เกี่ยวข้อง ฯลฯ ซึ่งแนวคิดใหม่ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นประโยชน์ในการนำมาใช้ในการ พัฒนารูปแบบการประเมินหลักสูตรในอนาคต

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินตนเอง พบว่าแนวคิดในการประเมิน ตนเองของสถาบันนั้น มีความสอดคล้องกับกรอบความคิดทางการประเมินของการ์ดเนอร์ (Gardner, 1977: 571-585) ที่ได้เสนอโมทัศน์ของการประเมินไว้ 5 แนวทางดังต่อไปนี้

1. การประเมินเป็นการตัดสินใจของผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นโมทัศน์ที่รู้จักกันดี ใช้ผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบสิ่งที่ประเมิน ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิจะเกี่ยวข้องกับคุณภาพ ประสิทธิภาพหรือประสิทธิผล วิธีประเมินแบบนี้มีข้อสมมติเบื้องต้นที่ว่า การตัดสินใจคุณค่าที่ดีที่สุด คือการใช้ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ถูกประเมิน คุณค่าหรือเกณฑ์ที่ใช้เป็นพื้นฐานของการตัดสินใจอาจกำหนดไว้อย่างชัดเจนหรือไม่ก็ได้ การตัดสินใจคุณค่าของผู้ทรงคุณวุฒิจะอยู่ที่ ความเชี่ยวชาญของแต่ละบุคคล การออกแบบการประเมิน อาศัยความสัมพันธ์ระหว่างนักประเมิน และสิ่งที่ถูกประเมิน นักประเมินเป็นเหมือนนักปฏิบัติการด้านสารสนเทศและตัดสินใจบนข้อมูลที่ ตรงประเด็น ผู้ทรงคุณวุฒิมีทักษะในด้านการสังเคราะห์ การตรวจสอบความจริง และมีความรู้

ความชำนาญในเรื่องที่ประเมิน วิธีการประเมินของนักประเมินอาจใช้การสังเกต การสัมภาษณ์ การทดสอบและการตรวจสอบเอกสารต่างๆ ตัวอย่างของรูปแบบการประเมินในแนวคิดนี้ คือรูปแบบการประเมินของสเตค(Stake's Countenance Model)

2. การประเมินเป็นการวัดผลซึ่งหมายถึง ผลการวัดผลหรือการปฏิบัติที่ใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้นมาวัด ซึ่งข้อมูลผลผลิตสามารถสามารถเปรียบเทียบกันกับชุดของมาตรฐาน ตัวอย่างของนิยามนี้ในทางการปฏิบัติ ได้แก่การประยุกต์การใช้คะแนนของ SAT และ GRE ในการประเมินความถนัดทางวิชาการและการศึกษาวิเคราะห์การลงทุนทางการเรียนการสอน ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการวัดผล ได้แก่ ธอร์นโดค และ อีเบล (Thorndike and Ebel) ยอมรับว่าการประเมินเกี่ยวข้องกับตัดสินคุณค่าที่ขึ้นอยู่กับ การเก็บรวบรวมข้อมูลการวัด แต่เน้นที่วิธีการทำให้ข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูลมีความเชื่อมั่น การสร้างหรือพัฒนาวิธีการประเมิน ทำตามข้อสมมติเบื้องต้นที่ว่า ปรากฏการณ์หรือสิ่งที่ถูกประเมินเป็นคุณลักษณะที่สามารถวัดได้ และเครื่องมือที่ใช้สามารถวัดสิ่งที่ต้องการวัดได้

ถึงแม้ว่าแบบทดสอบและเทคโนโลยีทางการวัดผลจะมีความซับซ้อนและยุ่งยาก การออกแบบประเมินในนิยามนี้ทำได้ดังนี้คือ

1. กำหนดคุณลักษณะที่จะวัด
2. ออกแบบเครื่องมือที่เหมาะสมและทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
3. เครื่องมือที่นำมาประยุกต์ใช้กับสิ่งที่ถูกประเมิน ต้องมีความเที่ยง
4. ผลการวัดนำมาเปรียบเทียบกับมาตรฐาน

นักประเมินในกลุ่มนี้มีความจำเป็นต้องมีความเชี่ยวชาญในเรื่องการออกแบบและการใช้เครื่องมือวัดผล รวมทั้งมีความเข้าใจในผลของการประเมินว่าควรวิเคราะห์และตีความหมายว่าอย่างไร วิธีการวัดผลจะแปรผันตามลักษณะของสิ่งที่วัด ตัวอย่างของรูปแบบการประเมินในแนวคิดนี้คือ รูปแบบการประเมินของไทเลอร์

3. การประเมินความสอดคล้องระหว่างการปฏิบัติและวัตถุประสงค์ นิยามนี้การประเมินเป็นกระบวนการระบุหรือกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์หรือมาตรฐานการปฏิบัติ กำหนดหรือพัฒนาเครื่องมือที่ใช้วัดผลการปฏิบัติและนำข้อมูลจากการวัดผลการปฏิบัติงาน ไปเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์หรือมาตรฐาน โดยพิจารณาที่ระดับความสอดคล้องหรือความไม่สอดคล้องที่เกิดขึ้น รูปแบบการประเมินอยู่บนพื้นฐานที่ว่า การตัดสินใจที่สำคัญที่สุดเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ถูกประเมินที่เป็น

วัตถุประสงค์ และเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นสำหรับใช้ตัดสินใจมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จหรือความล้มเหลวของวัตถุประสงค์เหล่านั้น สคริฟเวน (Scriven) ได้ให้ข้อสังเกตว่า กระบวนการประเมินประเภทนี้สามารถนำเสนอได้ใน 2 บทบาทคือ บทบาทการประเมินความก้าวหน้า (Formative role) เป็นการประเมินที่ใช้สำหรับปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานหรือโครงการ โดยให้ข้อมูลย้อนกลับไปยังผู้บริหาร และบทบาทการสรุปผล (Summative role) เป็นการประเมินผลผลิตที่สมบูรณ์ ในกรณีของวิธีการประเมินเชิงระบบจำเป็นต้องตัดสินใจอย่างมีเหตุผลในการที่จะดำเนินการต่อ ปรับปรุง ขยายหรือสิ้นสุดโครงการ

การออกแบบประเมินบนพื้นฐานของความสอดคล้องระหว่างการปฏิบัติกับวัตถุประสงค์อาจนำมาประยุกต์ใช้ได้อย่างง่าย ๆ กับเทคนิคการสอบก่อนและหลังการทดลอง วิธีการประเมินนี้มีรายละเอียดดังนี้ (สมคิด พรหมจรัส, 2535:62)

1. กำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของโครงการ โปรแกรมหรือสิ่งที่มุ่งประเมิน
2. อธิบายตัวแปรที่มีผลต่อการปฏิบัติ
3. กำหนดเกณฑ์หรือมาตรฐานที่จะใช้ในการตัดสินใจ
4. พัฒนาหรือกำหนดเครื่องมือ เทคนิคและกระบวนการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน

5. เก็บรวบรวมข้อมูลผลการปฏิบัติงาน

6. เปรียบเทียบสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานกับมาตรฐานที่กำหนดไว้
7. สื่อสารผลการประเมินให้กับผู้เกี่ยวข้องที่เหมาะสม

นักประเมินกลุ่มนี้จำเป็นต้องมีความเชี่ยวชาญในวิธีการวัดผลที่สัมพันธ์กับการปฏิบัติของสิ่งที่ถูกประเมิน การวิเคราะห์ข้อมูลการปฏิบัติและการกำหนดลักษณะของรายงานที่มีความหมาย ตัวอย่างของรูปแบบการประเมินตามแนวคิดนี้คือรูปแบบการประเมินของโรวีส์

4. การประเมินเพื่อการตัดสินใจ การประเมินเพื่อการตัดสินใจมีรูปแบบการประเมินที่สำคัญ 2 แบบ คือ รูปแบบ CIPP (Context, Input, Process, Product) ที่พัฒนาโดย สตีฟ เฟิลบีม และคณะ และรูปแบบที่พัฒนาโดยศูนย์การศึกษาด้านการประเมินผลแห่งมหาวิทยาลัย แคลิฟอร์เนีย ลอสแอนเจลิส (UCLA) รูปแบบทั้งสองแบบมีคุณลักษณะเฉพาะดังนี้ โดยรูปแบบ CIPP ได้เน้นย้ำการประเมินว่าเป็นกระบวนการของการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจในทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่ ขณะที่ UCLA นิยามการประเมินว่าเป็น

กระบวนการที่จะได้มาซึ่งสิ่งที่เกี่ยวข้องกับ การตัดสินใจ การเลือกพื้นฐานที่เหมาะสม การรวบรวมและวิเคราะห์ข่าวสารเพื่อรายงานข้อมูลสรุป เป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ทำการตัดสินใจ ในการเลือกหนทางต่างๆที่เป็นไปได้ ความสำคัญของรูปแบบ CIPP เป็นกลไกในการให้ข้อมูลย้อนกลับที่จำเป็นมาซึ่งสถาบัน ซึ่งจะให้มีสารสนเทศที่จำเป็นต่อการตัดสินใจอย่างต่อเนื่อง ข้อสมมติเบื้องต้น 4 ประการของรูปแบบ CIPP มีดังนี้ 1) การประเมินเป็นบริการสนเทศเพื่อการตัดสินใจที่ควรให้สารสนเทศที่จำเป็นต่อผู้ตัดสินใจ 2) การประเมินเป็นวงจรและกระบวนการที่มีความต่อเนื่องที่ต้องดำเนินการประเมินโปรแกรมทั้งหมดอย่างเป็นระบบ 3) กระบวนการประเมินมี 3 ขั้นตอนคือ การวิเคราะห์ การบรรยายสิ่งที่ต้องการประเมิน การได้มาซึ่งข้อมูล และการใช้ประโยชน์ของข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ 4) ขั้นตอนการวิเคราะห์และการใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจทางเลือกต่างๆในกระบวนการประเมิน เป็นกิจกรรมที่ต้องกระทำร่วมกันระหว่างนักประเมินและผู้ตัดสินใจ ขณะที่ขั้นตอนการได้มาซึ่งข้อมูลเป็นกิจกรรมทางด้านเทคนิคของนักประเมิน

วิธีการประเมินเป็นวิธีการออกแบบระบบสารสนเทศ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่น่ามาใช้ ในการตัดสินใจทำโครงการ โปรแกรมและระบบการทำงาน ตัวอย่างของรูปแบบการประเมินในแนวคิดนี้คือ รูปแบบการประเมินของอัลคิน

5. การประเมินผลไม่ผูกพันกับจุดมุ่งหมาย สคริฟเวน (Scriven) ได้นำแนวคิดนี้เชื่อว่าผู้ประเมินไม่จำเป็นต้องสนใจจุดมุ่งหมายของโครงการ โปรแกรมที่วางไว้ แต่ด้วยวิธีการเสาะแสวงศึกษาและประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นทั้งหมดก็สามารถจะศึกษาทูลองอย่างที่เกี่ยวข้องกับโครงการได้ วิธีการประเมินดังกล่าวนี้การประเมินจะขึ้นอยู่กับลักษณะของจุดมุ่งหมาย มาตรฐานและสารสนเทศที่จำเป็นต่อการตัดสินใจ เป็นสิ่งที่กำหนดขึ้นก่อนการประเมินเพื่อใช้เป็นกรอบในการศึกษา แต่การประเมินแบบไม่ผูกพันต่อจุดมุ่งหมายนี้ ผู้ประเมินอาจค้นพบผลผลิตบางอย่างที่ไม่ได้กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมาย แต่เป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากก็ได้ หากว่าผู้ประเมินสนใจเฉพาะจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ สิ่งที่เกิดขึ้นนี้อาจถูกมองข้ามความสำคัญได้ ตัวอย่างของรูปแบบการประเมินในแนวคิดนี้คือ รูปแบบการประเมินของสเตค (responsive evaluation)

การประเมินผลไม่ผูกพันกับจุดมุ่งหมายจะเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจคุณค่าอย่างมีคุณธรรมกับการเปรียบเทียบกับมาตรฐาน และนักประเมินต้องมีพื้นฐานในการคัดเลือกสารสนเทศที่จำเป็นของโครงการออกจากสารสนเทศทั้งหมด จำเป็นต้องมีการออกแบบการประเมินให้สามารถเก็บ

รวบรวมสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับผลลัพธ์หรือการปฏิบัติที่เกิดขึ้นจริง นักประเมินควรมีอิสระในการเลือกมาตรฐาน สำหรับเปรียบเทียบผลลัพธ์ในแนวทางที่มีความเป็นไปได้

ผลลัพธ์ขั้นสุดท้ายที่ได้จากการประเมินผลไม่ผูกพันกับจุดมุ่งหมาย ควรจะมีการตีความหมายที่ถูกต้องสะท้อนกลับไปยังบุคคลที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือผู้ว่าจ้างให้ประเมิน

ดังนั้นอาจสรุปได้ว่ารูปแบบการประเมินที่มีลักษณะแตกต่างกันไปนั้น เมื่อพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของการประเมินสามารถจำแนกเป็นการประเมินที่เน้นการตัดสินใจ (Decision-oriented Evaluation) กับการประเมินที่เน้นการตัดสินคุณค่า (Value-oriented Evaluation) ซึ่งมีความแตกต่างกันทางด้านนิยามของการประเมิน บทบาทของนักประเมินและผู้รับผิดชอบในการตัดสินคุณค่า และเมื่อพิจารณามาตรการเข้าถึงคุณค่าของสิ่งที่ประเมินที่สำคัญได้แก่ วิธีการประเมินนั้นสามารถจำแนกเป็นวิธีเชิงระบบ (Systematic Approach) กับวิธีเชิงธรรมชาติ (Naturalistic Approach) ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างสำคัญทางด้านที่มาของวิธีการ การมองคุณค่า เครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2537:83-103)

จากพื้นฐานความเชื่อที่แตกต่างกันข้างต้นสามารถนำไปสู่การจำแนกเป็นทวิมิติของรูปแบบการประเมินคือมิติวัตถุประสงค์และมิติวิธีการ และจำแนกรูปแบบการประเมินจำนวน 22 รูปแบบออกเป็น 4 กลุ่มคือ (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2537:83-103)

1) การประเมินที่เน้นการตัดสินใจโดยวิธีเชิงระบบ (Systematic Decision-Oriented Evaluation) รูปแบบการประเมินตามแนวคิดนี้ประกอบด้วย System Analysis, Cost-related Analysis, PERT, RFWA, Experimental Approach, Goal-based Approach, Discrepancy Approach, CIPP และ CSE

2) การประเมินที่เน้นการตัดสินใจโดยวิธีเชิงธรรมชาติ (Naturalistic Decision-Oriented Evaluation) รูปแบบการประเมินตามแนวคิดนี้ประกอบด้วย UFA, Stakeholder-Based Approach, Responsive (countenance) Model, Creative Approach, Transactional Approach, Illuminative Approach และ Democratic Approach

3) การประเมินที่เน้นการตัดสินคุณค่าโดยวิธีเชิงระบบ (Systematic Value-Oriented Evaluation) รูปแบบการประเมินตามแนวคิดนี้ประกอบด้วย Judicial (Adversarial) Approach, Accreditation (Professional Review) Approach,

Goal-free Approach และ Training Approach

4) การประเมินที่เน้นการตัดสินคุณค่าโดยวิธีเชิงธรรมชาติ (Naturalistic Value-Oriented Evaluation) รูปแบบการประเมินตามแนวคิดนี้ประกอบด้วย Effective Approach และ Criticism Approach

จากรูปแบบการประเมิน 22 รูปแบบข้างต้น การประเมินตนเองโดยผู้ใช้ผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาชีพทำการประชุม กำหนดกฎเกณฑ์มาตรฐานการปฏิบัติและใช้เป็นแนวทางในการตัดสินคุณภาพของผลการปฏิบัติ ผลงานวิชาการ การรับรองวิทยฐานะ (Accreditation) การให้วุฒิบัตร เป็นต้นนั้นมีความสอดคล้องกับรูปแบบที่เรียกว่า Accreditation (professional Review) Approach ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการประเมินเน้นการตัดสินคุณค่าโดยวิธีเชิงระบบ สำหรับการประเมินตนเองโดยการใช้ความสำคัญและเน้นการตอบสนองความต้องการทราบผลการประเมินของกลุ่มผู้สนใจและเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ประเมิน โดยกลุ่มผู้สนใจและเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ประเมินถูกนำมาให้มีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมายของการประเมิน เกณฑ์การประเมิน เครื่องมือ การแปลผล การให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับร่างรายงาน ซึ่งถ้าเพื่อเป็นการส่งเสริมการใช้ผลการประเมิน ควรเลือกกลุ่มที่มีอำนาจในการตัดสินใจด้านนโยบาย และควรให้มีส่วนร่วมอย่างจริงจัง กลุ่มดังกล่าวได้แก่ ผู้บริหาร ผู้จัดดำเนินการที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายนั้นมีความสอดคล้องกับรูปแบบที่เรียกว่า Stakeholder-Based Approach ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการประเมินเน้นการตัดสินใจโดยวิธีเชิงธรรมชาติ

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตรระดับปริญญาตรีของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

ดวงแข จันทร์ปลั่ง (2525) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาความเห็นของผู้บริหารและอาจารย์ในวิทยาลัยนาฏศิลป์ เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขานาฏดุริยางค์ คีตศิลป์ศึกษา วิชาเอกนาฏศิลป์ไทย ฉบับพุทธศักราช 2518 ในด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล ตลอดจนการบริหารและการบริการหลักสูตร และเพื่อเปรียบเทียบความเห็นของผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอนในหลักสูตร เดียวกัน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอนวิชาสามัญ และอาจารย์ผู้สอนวิชาศิลปะ มีความเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ในด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและความคิดเห็นเป็นไปในเชิงนิมมาน (Positive) ในด้านเนื้อหาของหลักสูตรความคิดเห็นของทั้งสามกลุ่มมีความเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนเนื้อหาวิชาเอกภาคปฏิบัติทั้งสามกลุ่มมีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ด้านการเรียนการสอนอาจารย์ทั้งสองกลุ่มต่างมีความเห็นไปในเชิงนิมมาน (Positive) ด้านการวัดและประเมินผลอาจารย์ทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนในด้านการบริหารและการบริการหลักสูตร ทั้งสามกลุ่มมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติและความคิดเห็นเป็นไปในเชิงนิเสธ (Negative) นอกจากประเด็นการประสานงานระหว่างผู้สอนทั้งสามกลุ่มที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

โกสีย์ มีพร้อม (2528) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาข้อบกพร่องของหลักสูตร ศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาเกษตรศึกษา ของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา พ.ศ. 2524 เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มผู้ว่าจ้างและกลุ่มผู้เกี่ยวข้องทางวิชาการและศึกษาหาข้อบกพร่องของหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาเกษตรศึกษา ของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาตลอดจนรวบรวมข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวแทนเพื่อประโยชน์แก่การปรับปรุงหลักสูตรดังกล่าว โดยใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ว่าจ้างและกลุ่มผู้เกี่ยวข้องทางวิชาการจำนวน 180 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าไคสแควร์ และค่าสหสัมพันธ์ ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มผู้ว่าจ้างและกลุ่มผู้เกี่ยวข้องทางวิชาการทั้งหมด ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีการศึกษาระดับปริญญาตรีและโท ป้อนงานมาแฉะ 13-15 ปี ความคิดเห็นของตัวแทนทั้งสองกลุ่มต่อความมุ่งหมายของหลักสูตรในเรื่องผลดีทางเศรษฐกิจนั้น ทั้งสองกลุ่มเห็นว่าไม่เหมาะสมแก่การแก้ไขปัญหาในสภาพความเป็นจริง ต่อ

เนื้อหาวิชา ทั้งสองกลุ่มเห็นว่าไม่มีความถูกต้องเพราะไม่เหมาะกับสภาพท้องถิ่นและไม่เป็นประโยชน์ต่อชีวิตประจำวันของนักเรียน ต่อจุดเน้นในเรื่องการวัดผล ทั้งสองกลุ่มเห็นว่าไม่ถูกต้องและไม่เหมาะสมในการทดสอบก่อนการเปิดสอนในแต่ละวิชา ในเรื่องบุคลิกภาพของผู้สำเร็จการศึกษา ทั้งสองกลุ่มเห็นว่าผู้สำเร็จการศึกษายังขาดคุณสมบัติในเรื่องความรักในอาชีพครู นอกจากนี้ ตัวแทนทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติอยู่สองเรื่องด้วยกันคือ เนื้อหาไม่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นและมีประโยชน์ต่อชีวิตประจำวันของนักเรียน ส่วนจุดเน้นในเรื่องการวัดผล ทั้งสองกลุ่มมีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเพียงเรื่องเดียวคือ การทดสอบก่อนการเปิดสอนในแต่ละวิชา ส่วนการสอนเรื่องบุคลิกภาพของผู้สำเร็จการศึกษา ทั้งสองกลุ่มเห็นว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหนึ่งเรื่องคือ ความรักในอาชีพครู ผลการวิจัยยังพบว่า ตัวแทนทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นไม่สัมพันธ์กันในเรื่องโครงสร้างของหลักสูตร เนื้อหาวิชาและจุดเน้น เรื่องการวัดผล

จิราพร ธวัชวีเชียร(2531) ได้ทำการวิจัยเรื่องการประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรนาฏศิลป์ชั้นสูง พุทธศักราช 2527 โดยใช้รูปแบบการประเมินของสแตค(Stake) ผลการวิจัยพบว่า สิ่งนำเข้าหรือปัจจัยพื้นฐานของหลักสูตรอื่นได้แก่จุดหมายหลักการของหลักสูตร จุดประสงค์กลุ่มวิชา หมวดวิชาที่มีความชัดเจนสอดคล้องกับความต้องการของสังคม มีความเป็นเอกลักษณ์ของวิชาชีพและสามารถนำไปปฏิบัติจริงได้มาก จุดประสงค์กลุ่มวิชาหมวดวิชามีความสอดคล้องกับจุดหมายและหลักการของหลักสูตร การปฏิบัติตามหลักสูตรอื่นได้แก่โครงสร้างหลักสูตร เกณฑ์การใช้หลักสูตรและการดำเนินงานตามหลักสูตรพบว่า โครงสร้างหลักสูตรมีความสอดคล้องกับจุดหมายและหลักการของหลักสูตรและมีความเหมาะสมกับเกณฑ์เกี่ยวกับการกำหนดเวลาเรียนที่กำหนดไว้ในหลักเกณฑ์การใช้หลักสูตร การจัดเนื้อหาวิชาเอื้อประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการประกอบอาชีพและการศึกษาต่อขั้นสูงขึ้นได้มากตามที่จุดหมายของหลักสูตรกำหนด เมื่อปัจจัยพื้นฐานมีความเหมาะสมสอดคล้องกัน ส่งผลให้การดำเนินงานตามหลักสูตรส่วนใหญ่สามารถปฏิบัติได้ค่อนข้างครบถ้วนตามทฤษฎีและหลักการพัฒนาหลักสูตร รวมทั้งส่งผลให้ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ ความสามารถ ทักษะและประสบการณ์ รวมทั้งมีคุณลักษณะและบุคลิกภาพที่ดีตามที่จุดหมายและหลักการของหลักสูตรกำหนดในระดับค่อนข้างมาก

วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาและองค์การอาหารและเกษตรแห่งชาติ (2531) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาวิจัยความต้องการความรู้ ทักษะและโอกาสการมีงานทำ

ของผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตร์และคหกรรมศาสตร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะศึกษาความต้องการด้านความรู้และทักษะสาขาเกษตรศาสตร์และคหกรรมศาสตร์ เพื่อจัดรูปแบบการสอนเกษตรศาสตร์และคหกรรมศาสตร์ของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาให้เหมาะสมกับตลาดแรงงานปัจจุบันและเพื่อศึกษาโอกาสการมีงานทำและโอกาสการประกอบอาชีพส่วนตัวของผู้สำเร็จการศึกษาด้านเกษตรศาสตร์และคหกรรมศาสตร์จากวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา โดยใช้แบบสัมภาษณ์กับผู้สำเร็จการศึกษาและนายจ้าง และใช้แบบสอบถามกับอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษาปัจจุบัน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

หลักสูตรเกษตรศาสตร์

1. การประเมินผลหลักสูตรเกษตรศาสตร์

- 1.1 ผู้สำเร็จการศึกษาเห็นว่าหลักสูตรสาขาวิชาเกษตรศาสตร์มีความยืดหยุ่นในการเรียนตามความต้องการของผู้เรียน วิชาพื้นฐานและวิชาชีพเฉพาะสาขาส่งส่วนใหญ่เป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ ส่วนวิชาเลือกเสรีอาจต้องปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
- 1.2 วิชาที่ผู้สำเร็จการศึกษาเห็นว่ามีความจำเป็นมากในการทำงานได้แก่ วิชาการพูดในที่ชุมนุมชน วิชามนุษยสัมพันธ์ วิชาสังคมวิทยา วิชาพืชสวน วิชาหลักและวิชาการส่งเสริม เป็นต้น
- 1.3 วิชาที่ผู้สำเร็จการศึกษาเห็นว่ามีความจำเป็นน้อยในการทำงาน ได้แก่ วิชาชีววิทยา วิชาประชากรศึกษาภาคเกษตรกรรม วิชาธุรกิจเกษตร วิชาเทคโนโลยีเมล็ดพันธุ์ เป็นต้น

2. ความรู้และทักษะทางสาขาวิชาเกษตรศาสตร์ที่ตลาดแรงงานต้องการ

- 2.1 นายจ้างเห็นว่า หลักสูตรระดับ ปวส. อาจเป็นแบบทั่วไปหรือเป็นแบบเฉพาะสาขาก็ได้ แต่การสอนในระดับปริญญาตรีควรเน้นเฉพาะสาขา
- 2.2 ความรู้และทักษะที่ผู้สำเร็จการศึกษาได้รับเพิ่มเติมระหว่างการทำงานส่วนใหญ่เน้นด้านมนุษยสัมพันธ์ โรคและแมลงศัตรูพืช การส่งเสริมการเกษตร การขยายพันธุ์ การเลี้ยงโค-สุกร เทคโนโลยีเมล็ดพันธุ์ การดำเนินการฝึกอบรมและสัมมนา การเกษตรแบบครบวงจร
- 2.3 สำหรับรายวิชาที่ควรเพิ่มไว้ในหลักสูตรนั้น ผู้สำเร็จการศึกษา นายจ้างและอาจารย์ผู้สอน เห็นว่าควรเพิ่มหรือคงไว้คือ การตรวจเปอร์เซ็นต์ความชื้นพืช การฝึกลักษณะผู้นำ การพูดในที่ชุมนุมชน คอมพิวเตอร์ การบริหารงานบุคคล การใช้เครื่องทุ่นแรง การเกษตรแบบ

ผสมผสาน การตลาดเกษตร หลักการบัญชี ศิลปการชาย การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล
ระเบียบราชการและเทคนิคการทำงานในภาคเอกชน

2.4 เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพ นายจ้างเห็นว่าผู้จบการศึกษาควรมีความสามารถ
พิเศษเกี่ยวกับการชักรถยนต์ การประชาสัมพันธ์ เทคนิคในการถ่ายทอดความรู้ การประยุกต์
ความรู้ที่เรียนมาในการปฏิบัติงานจริง การจัดและตกแต่งสถานที่ การติดต่อลูกค้า พิมพ์ดีด เป็นต้น

3. ปัญหาในการจัดการการเรียนการสอน

3.1 ผู้สำเร็จการศึกษาเห็นว่า สื่อการสอนบางอย่างมีไม่เพียงพอ เช่น เครื่อง
ฉายภาพยนตร์ หุ่นจำลอง เครื่องบันทึกเสียง เครื่องฉายสไลด์ เป็นต้น ส่วนวัสดุฝึก อุปกรณ์
ห้องปฏิบัติการและโรงฝึกงาน ผู้สำเร็จการศึกษาที่ทำงานกับธุรกิจเอกชนเห็นว่า ไม่เพียงพอ

3.2 จำนวนชั่วโมงฝึกงานของนักศึกษาเหมาะสมแล้ว แต่ควรเพิ่มการฝึกงานใน
ภาคเอกชนให้มากขึ้น นอกเหนือจากสถานที่ฝึกงานเดิมซึ่งเป็นภาคราชการเสียส่วนใหญ่

3.3 ช่วงเวลาในการเรียนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเหมาะสมแล้ว ควรปรับปรุงเนื้อ
หาในบางรายวิชาของแต่ละกลุ่มสาขางานเฉพาะทักษะที่ได้รับจากการเรียนภาคปฏิบัติค่อนข้างน้อย

3.4 วัสดุอุปกรณ์ ห้องปฏิบัติการ เครื่องมือและงบประมาณของสถานศึกษายังมีน้อย
ทำให้การเรียนการสอนยังไม่ได้พอ

3.5 วารสารที่ทันสมัย เอกสารประกอบการสอนและห้องสมุดยังมีไม่มากพอที่นักศึกษา
จะใช้ค้นคว้าด้วยตนเอง การทำปัญหาพิเศษ เพื่อสร้างความมั่นใจในการเรียน

3.6 ผลงานทางวิชาการของอาจารย์ผู้สอนยังมีไม่มาก

3.7 อาจารย์ผู้สอนยังไม่เปิดโอกาสให้นักศึกษาร่วมในการวางแผนการสอนหรือร่วม
แสดงความคิดเห็นได้ดีพอ

4. โอกาสการมีงานทำ

แนวโน้มความต้องการแรงงาน(ประเมินเฉพาะกลุ่มนายจ้างที่สำรวจ) ระดับ ปวส. และ
ระดับปริญญาตรี สาขาวิชาเกษตรศาสตร์ ระหว่าง 2532-2537 มีประมาณ 995 คน และ
887 คน ตามลำดับ ส่วนใหญ่ต้องการผู้ที่มีพื้นฐานความรู้ทางพืชศาสตร์ สัตวศาสตร์ ส่งเสริมการเกษตร
สาขาเกษตรทั่วไป

ความต้องการแรงงานส่วนใหญ่จะอยู่ในภาคราชการ รองลงมาเป็นธุรกิจเอกชน
ผู้ประกอบการอาชีพส่วนตัวและรัฐวิสาหกิจ

การรับบุคคลเข้าทำงานในราชการและรัฐวิสาหกิจมีระบบอยู่แล้วในการรับคนเข้าทำงาน
 ในอนาคตธุรกิจเอกชนและผู้ประกอบอาชีพส่วนตัว จะให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์
 ความขยัน อดทน ผลการเรียนรู้และประสบการณ์ในการทำงาน

หลักสูตรคหกรรมศาสตร์

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาที่บรรจุในหลักสูตรคหกรรมศาสตร์

กลุ่มวิชาชีพพื้นฐาน อาจารย์ผู้สอน นักศึกษาปัจจุบันและผู้สำเร็จการศึกษาทั้งในระดับ
 ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงและระดับปริญญาตรี มีความคิดเห็นว่า วิชาภาษาอังกฤษ ภาษา
 ไทยและจิตวิทยาทั่วไป มีความสำคัญต่อการประกอบอาชีพมาก

กลุ่มวิชาแกนคหกรรมศาสตร์ วิชาการปรับปรุงบุคลิกภาพ อุปกรณ์งานบ้าน เศรษฐ
 ศาสตร์ครอบครัว มีความสำคัญต่อการออกไปประกอบอาชีพมาก

กลุ่มวิชาชีพหมวดวิชาชีพเฉพาะสาขา อาจารย์ผู้สอน นักศึกษาปัจจุบัน และผู้สำเร็จ
 การศึกษา มีความเห็นว่าเกือบทุกวิชาที่จัดไว้ในหมวดวิชาชีพเฉพาะสาขามีความสำคัญต่อ
 การออกไปประกอบอาชีพมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงทุกกลุ่ม
 ประชากร เห็นความสำคัญของวิชาการฝึกงานมาก

2. ในด้านความเหมาะสมของเวลาและเนื้อหาวิชาในหลักสูตร ในระดับประกาศนียบ
 ัตรวิชาชีพชั้นสูง อาจารย์ผู้สอนมีความเห็นว่า วิชาส่วนใหญ่ในกลุ่มวิชาชีพเฉพาะสาขาค่อนข้าง
 เหมาะสม ในขณะที่อาจารย์ผู้สอนระดับปริญญาตรีมีความเห็นว่า มีหลายวิชาโดยเฉพาะในหมวด
 วิชาแกนคหกรรมศาสตร์ยังไม่เหมาะสม

3. ในด้านลักษณะทั่วไปของหลักสูตร อาจารย์ผู้สอนระดับปริญญาตรีมีความเห็นว่า
 หลักสูตรมีความเหมาะสมมากในด้านความสมบูรณ์และความเหมาะสมของปริมาณเนื้อหาวิชาพื้น
 ฐานวิชาชีพ โอกาสที่จะได้รับความรู้และทักษะที่จะนำไปใช้ในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น
 ความสมดุลย์ของเนื้อหาวิชาระหว่างภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ตลอดจนความพร้อมของเอกสารใน
 เรื่องเดียวกันนี้ อาจารย์ผู้สอนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง มีความเห็นว่าทุกด้านที่สอบ
 ถามจัดอยู่ในระดับปานกลาง

4. ความรู้ความสามารถและทักษะที่นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง เห็น
 สมควรเพิ่มไว้ในหลักสูตร ได้แก่ ความรู้ทางด้านภาษาศาสตร์ ธุรกิจทั่วไปและศิลปประดิษฐ์
 สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีความเห็นเช่นเดียวกับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้น

สูง แต่ที่นอกเหนือออกไปคือ สมควรเพิ่มการฝึกงานและการศึกษานอกสถานที่

5. วิชาที่ผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง เห็นว่าเป็นประโยชน์มากที่สุดได้แก่ เทคนิคการตัดเย็บ การออกแบบเครื่องแต่งกาย โภชนาการ หลักการประกอบอาหาร การถนอมอาหาร ศิลปประดิษฐ์ สำหรับระดับปริญญาตรี ผู้สำเร็จการศึกษาเห็นว่าวิชาที่เป็นประโยชน์มากที่สุดได้แก่ หลักการสร้างแบบตัด เทคนิคการตัดเย็บ การตัดเย็บแบบอุตสาหกรรม เบเกอรี่ อาหารนานาชาติ หลักการประกอบอาหาร การสังเกตพฤติกรรมเด็ก จิตวิทยาเด็กและศิลปะสำหรับเด็ก

6. จากการศึกษาคำความคิดเห็นของนายจ้างเกี่ยวกับคุณสมบัติส่วนตัวของผู้ได้บังคับบัญชา ซึ่งสำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาปรากฏว่า นายจ้างมีความเห็นว่า ผู้ได้บังคับบัญชาที่จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และความสามารถในการแก้ปัญหาในระดับปานกลาง ในขณะที่มีความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบในระดับมาก สำหรับในระดับปริญญาตรี นายจ้างพอใจผู้ได้บังคับบัญชามากที่สุดในด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน สำหรับในด้านความรู้ทางวิชาการและความสามารถทางทักษะปฏิบัติ ปรากฏว่า นายจ้างของผู้สำเร็จการศึกษาทั้งระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงและระดับปริญญาตรี พพอใจความรู้ทางวิชาการและความสามารถทางทักษะปฏิบัติดีมาก

7. จากการศึกษากาเวการมีงานทำปรากฏว่าผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงร้อยละ 85.94 มีงานทำและร้อยละ 14.06 ไม่มีงานทำ ถ้าพิจารณาตามหน่วยงานปรากฏว่าร้อยละ 67.13 ทำงานภาคเอกชน ร้อยละ 24.26 รับราชการและทำงานรัฐวิสาหกิจอีกร้อยละ 8.61 ประกอบอาชีพส่วนตัว สำหรับผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 83.43 ทำงานภาครัฐบาลและร้อยละ 16.57 ทำงานภาคเอกชน

8. จากการศึกษาคำความคิดเห็นของนักศึกษา ในการทำงานภายหลังสำเร็จการศึกษา ปรากฏว่านักศึกษาทั้งระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงและระดับปริญญาตรีคิดจะรับราชการเป็นอันดับแรก สำหรับโอกาสในการหางานทำ นักศึกษามีความเห็นว่าหายาก เกี่ยวกับความพร้อมที่ออกไปประกอบอาชีพ นักศึกษาส่วนใหญ่มีความเห็นว่าตนมีความพร้อม

คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล(2532)ได้ทำการวิจัยเรื่องการติดตามผลบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ปีการศึกษา 2527-2529 ผลการวิจัยมีดังนี้

1. สภาพะการม้งานทำ

จากกลุ่มตัวอย่างบัณฑิตที่ติดตามได้ เฉพาะรุ่นที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2527-2528 พบว่าบัณฑิตสาขาศาสตร์อุตสาหกรรม ม้งานทำในปริมาณที่มากที่สุด (ร้อยละ 98.3) รองลงมาได้แก่ สาขาธุรกิจศึกษา (ร้อยละ 92.1) คหกรรมศาสตร์ (ร้อยละ 83.2) ศิลปกรรม (ร้อยละ 83.2) นาฏศิลป์และดุริยางค์ (ร้อยละ 82.1) และเกษตรศึกษา (ร้อยละ 61.4) ส่วนบัณฑิตสายตรง เช่น เดียวกันพบว่าสาขาวิศวกรรมศาสตร์ม้งานทำมากที่สุด (ร้อยละ 89.7) รองลงมาคือ สาขาบริหารธุรกิจ (ร้อยละ 85.4) สาขาเกษตรศาสตร์ (ร้อยละ 69.7) และสาขาคหกรรมศาสตร์ (ร้อยละ 69.2) ตามลำดับ

สำหรับสถานที่ทำงานบัณฑิต พบว่าบัณฑิตทุกคณะวิชาขึ้นทั้งสาขาศาสตร์และสายตรงทำงานในภาคราชการมากที่สุด รองลงมาคือ ภาคเอกชน ยกเว้นบัณฑิตสายตรงคณะบริหารธุรกิจและสาขาคหกรรมศาสตร์ที่ทำงานในภาคเอกชนมากกว่าภาคราชการ

2. ความสามารถในการปฏิบัติงานของบัณฑิต

2.1 ด้านความรู้และทักษะในการปฏิบัติงาน บัณฑิตส่วนใหญ่ประเมินความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานของตนเองในสภาพที่เป็นจริงต่ำกว่าที่ผู้บังคับบัญชาประเมินและเป็นที่น่าสังเกตว่าผู้บังคับบัญชาประเมินว่าบัณฑิตมีความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานในระดับมากทุกรายการ ยกเว้นบัณฑิตคณะเกษตรศาสตร์ที่มีบางรายการได้รับการประเมินจากผู้บังคับบัญชาว่ามีระดับน้อย เช่น ความสามารถในการประเมินผลงาน ความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานใหม่ เป็นต้น ส่วนการประเมินในสภาพที่ต้องการทั้งบัณฑิตและผู้บังคับบัญชา ประเมินผลงานสอดคล้องกันเป็นส่วนใหญ่ว่ามีความต้องการความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานในระดับมากถึงมากที่สุด

2.2 ด้านความรู้ความสามารถพิเศษ มีหลายรายการที่บัณฑิตและผู้บังคับบัญชาประเมินตรงกันว่า ในสภาพที่เป็นจริงบัณฑิตมีอยู่น้อย แต่ในสภาพที่ต้องการ ทั้งสองฝ่ายประเมินว่าต้องการมากถึงมากที่สุด และที่มีความสอดคล้องกันในเกือบทุกคณะวิชาขึ้นได้แก่ ความรู้ด้านการวิจัย ภาษาต่างประเทศ การบริหาร การจัดการ และการประชาสัมพันธ์

3. ด้านคุณลักษณะเฉพาะของบัณฑิตด้านบุคลิกภาพ ทั้งบัณฑิตและผู้บังคับบัญชาประเมินผลสอดคล้องกันในระดับมากถึงมากที่สุด ส่วนคุณลักษณะเฉพาะของบัณฑิตด้านค่านิยมเกี่ยวกับงานนั้น บัณฑิตมีค่านิยมเกี่ยวกับงานแตกต่างกันตามคณะวิชาขึ้นกล่าวคือบัณฑิตคณะเกษตรศาสตร์และคณะบริหารธุรกิจมีค่านิยมเกี่ยวกับงานด้านความสัมพันธ์กับหัวหน้างาน คณะคหกรรมศาสตร์มี

ค่านิยมเกี่ยวกับงานด้านความสัมพันธ์กับหัวหน้างานและด้านผู้ร่วมงาน คณะวิศวกรรมเทคโนโลยี
มีค่านิยมเกี่ยวกับงานด้านการกระตุ้นใช้ปัญญา และคณะนาฏศิลป์และดุริยางค์กับคณะศิลปกรรมมี
ค่านิยมเกี่ยวกับงานด้านสุนทรียะ

4. ด้านปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของบัณฑิตที่สำคัญ เช่นขาดทักษะและประ
สพการณ์ในการทำงาน ทำงานไม่ตรงกับสาขาที่เรียน ขาดแคลนเครื่องมือและอุปกรณ์การสอน
มีปัญหาเกี่ยวกับผู้บริหารหรือผู้ร่วมงาน

5. แหล่งที่จะพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติงานที่บัณฑิตส่วนใหญ่ต้องการคือ แหล่ง
ประกอบการเอกชน หน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจ

6. ด้านความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของบัณฑิต ส่วนใหญ่ต่อการจัดการเรียนการสอน
ของสถาบันที่มีความเหมาะสมน้อยคือ ปริมาณหน่วยกิตในวิชาพื้นฐาน เนื้อหาวิชาพื้นฐาน เนื้อหา
วิชาชีพเฉพาะสาขา อุปกรณ์การเรียนการสอนและสวัสดิการของคณะ(เช่น ห้องพยาบาล โรง
อาหารฯ) เป็นต้น ในส่วนที่เกี่ยวกับหลักสูตร บัณฑิตส่วนใหญ่เห็นว่าหลักสูตรของสถาบันมีจุดบก
พร่องในเรื่องของการผลิตคนเป็นนักทฤษฎีมากกว่านักปฏิบัติ ความรู้และประสบการณ์ที่จัดให้ก่อน
ข้างล้าสมัย ไม่คำนึงถึงความต้องการของตลาดเป็นต้นและวิชาที่บัณฑิตส่วนใหญ่เห็นว่าไม่ประโยชน์
ในการทำงานมากคือ กลุ่มวิชาชีพและกลุ่มวิชาที่นำมาใช้ประโยชน์ในการทำงานได้น้อยคือ กลุ่ม
วิชาพื้นฐาน สำหรับกลุ่มวิชาการศึกษาศาสตร์บัณฑิตสาขาครูเห็นว่าไม่ประโยชน์พอควรถึงมาก

7. ด้านความต้องการบัณฑิตในระยะ 5 ปีข้างหน้า หน่วยงานของผู้บังคับบัญชาของ
บัณฑิตมีความต้องการบัณฑิตวิศวกรรมศาสตร์มากที่สุด รองลงมาคือ เกษตรศาสตร์ บริหารธุรกิจ
นาฏศิลป์และดุริยางค์ คหกรรมศาสตร์และศิลปกรรมตามลำดับ

8. ด้านข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับรายวิชาที่ควรเปิดสอนในทุกคณะวิชาคือ วิชา
ภาษาอังกฤษ การวางแผนการปฏิบัติการ มนุษยสัมพันธ์และประเมินผล

คณะวิศวกรรมเทคโนโลยี สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล(2532)ได้ทำการวิจัยเรื่อง
การติดตามและประเมินประสิทธิภาพหลักสูตรวิศวกรรมศาสตร์ คณะวิศวกรรมเทคโนโลยี
ฉบับพุทธศักราช 2527 การวิจัยนี้มุ่งใช้ผลที่ได้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรวิศวกรรมศาสตร์
ผลจากการศึกษาตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพหลักสูตร 4 ประการคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความ
สมบูรณ์ของหลักสูตร ผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษาและการใช้งานได้ของหลักสูตร
จากผู้ให้ข้อมูล 4 ฝ่าย คือ ศิษย์เก่า นักศึกษาปัจจุบัน ครูอาจารย์และนักอุตสาหกรรมพบว่า

หลักสูตรวิศวกรรมศาสตร์ของคณะวิศวกรรมเทคโนโลยีมีประสิทธิภาพการใช้งานที่ค่อนข้างดี แนวทางปรับปรุงหลักสูตรควรเพิ่มและลดรายวิชาตามความต้องการของอุตสาหกรรม โดยพิจารณาความพร้อมของสถาบันและปัญหาทางเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมของประเทศ พร้อมกันนั้นหลักสูตรควรพิจารณาการพัฒนาด้านจริยธรรม ความสำนึกในจรรยาอาชีพของวิศวกรให้มากขึ้น โดยสอดแทรกลงในรายวิชาต่างๆหรือโดยการจัดบรรยากาศของสถานศึกษาให้เหมาะสม ควรจัดหาอาจารย์ที่มีคุณวุฒิระดับปริญญาโทในสาขาวิชาต่างๆที่เปิดสอนมาประจำการให้มากขึ้น และจัดหาวัสดุฝึก โรงประลอง ห้องฝึกงานให้พอเพียงตามมาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี

สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล(2532) ได้ทำการวิจัยเรื่องการประเมินหลักสูตร ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงและระดับปริญญาตรีของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล โดยมีจุดประสงค์เพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของหลักสูตร 3 องค์ประกอบคือ องค์ประกอบด้านปัจจัยเบื้องต้นของหลักสูตรได้แก่ เนื้อหาของหลักสูตร และสิ่งอำนวยความสะดวกของหลักสูตร องค์ประกอบที่สองด้านการใช้หลักสูตรได้แก่ การบริหารหลักสูตร วิธีสอน การวัดผล ผู้สอน และสื่อการสอน องค์ประกอบที่สามด้านคุณภาพผลผลิตของหลักสูตร ซึ่งจะพิจารณาใน 3 ด้านได้แก่ ทักษะพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย โดยศึกษาคุณภาพผลผลิตของหลักสูตรที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และแนวโน้มคุณภาพผลผลิตของหลักสูตรที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน รวมทั้งได้เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรทั้ง 2 ระดับด้วย

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยายโดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากร 4 กลุ่มได้แก่ อาจารย์ นักศึกษาปัจจุบัน ผู้สำเร็จการศึกษา และนายจ้าง หรือผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษาโดยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้น 4 ฉบับ โดยแบบสอบถามสำหรับอาจารย์ นักศึกษาปัจจุบัน และผู้สำเร็จการศึกษา จะเป็นการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวโน้มการขยายการลงท่นหรือกิจการในอนาคต ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่อหลักสูตรยังมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง องค์ประกอบด้านการใช้หลักสูตร จะพบว่าองค์ประกอบด้านการบริหารหลักสูตร ด้านการวัดผลและสื่อการสอน ยังเป็นองค์ประกอบที่ได้รับการประเมินว่ายังมีความเหมาะสมในระดับปานกลางและควรได้รับการพัฒนาและปรับปรุงสำหรับองค์ประกอบด้านคุณภาพผลผลิตของหลักสูตร ทุกสาขาวิชาพบว่า คุณภาพผลผลิตได้รับการประเมินว่า มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 3 ด้านคือ ด้านทักษะพิสัย ทักษะพิสัย และด้านจิตพิสัย แต่ด้านจิตพิสัยยังได้รับการประเมินว่ายังมีความเหมาะสมน้อยกว่าด้านทักษะพิสัยและ

ทักษะพิสัย สำหรับความคาดหวังของคุณภาพผลผลิตของหลักสูตรที่ต้องการในอนาคต กลุ่มตัว-
 อย่างทั้ง 4 กลุ่ม ยังมีความต้องการให้มีการพัฒนาคุณภาพผลผลิตของหลักสูตรให้สูงกว่าเดิมทั้ง
 3 ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านจิตพิสัย ต้องการให้มีการพัฒนาในระดับสูงกว่าอีก 2 ด้าน

สำหรับข้อเสนอแนะควรได้มีการศึกษาบทวนเกี่ยวกับโครงสร้างและเนื้อหาของ
 หลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและความเปลี่ยนแปลงของสังคมและ
 เศรษฐกิจ และควรจะได้มีการศึกษาวิจัยต่อไปว่า ภายใน 10-15 ปีข้างหน้า ตลาดแรงงาน
 และสังคมมีความต้องการผู้สำเร็จการศึกษาในลักษณะใด นอกจากนี้ควรจะได้มีการศึกษาถึง
 รูปแบบการบริหารหลักสูตร เทคนิคการสอน การวัดผล และสื่อการสอนที่เหมาะสม และทาง
 สถาบันควรจะได้จัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่อหลักสูตรที่เอื้ออำนวยให้หลักสูตรบรรลุเป้าหมาย
 ของหลักสูตรที่ตั้งไว้

สมสมร เทพนาโสมนัสส์(2532) ได้ทำการวิจัยเรื่องการประเมินหลักสูตรประกาศ-
 นียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ทั่วไป พุทธศักราช 2527 ผลการวิจัยพบว่า
 ด้านบริบท การกำหนดความมุ่งหมายของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับปัจจัยภายนอกและมีความ
 ชัดเจนของภาษา และสามารถนำไปปฏิบัติได้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม และระบุดัง
 ความเป็นนักคหกรรมศาสตร์ดีปานกลางค่อนข้างมาก โครงสร้างของหลักสูตรเกี่ยวกับจำนวน
 หน่วยกิตรวม หน่วยกิตหมวดวิชา และหน่วยกิตรายวิชาส่วนใหญ่มีความเหมาะสมดี เนื้อหาของ
 หลักสูตรมีความเหมาะสมกับจำนวนหน่วยกิต และเนื้อหาวิชาวิชามีประโยชน์ และมีความจำเป็น
 ต่อการประกอบอาชีพระดับปานกลางค่อนข้างมาก

ปัจจัยเบื้องต้น ด้านอาจารย์และนักศึกษาในวิทยาเขตส่วนใหญ่มีความเหมาะสมต่อ
 การจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรนี้ระดับปานกลางค่อนข้างมากยกเว้นส่วนประกอบอื่นๆที่สนับสนุน
 สนุนการจัดการเรียนการสอนส่วนใหญ่มีความเพียงพอระดับปานกลางค่อนข้างน้อย คุณภาพค่อนข้าง
 ต่ำและความสะดวกในการใช้บริการระดับปานกลางค่อนข้างน้อย

กระบวนการผลิต การจัดการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผลการเรียนการ
 สอนโดยทั่วไปมีความเหมาะสมอยู่ในปานกลางระดับค่อนข้างมาก ยกเว้นบรรยากาศการเรียน
 ภาคนอกชั้น การให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการวางหลักเกณฑ์การวัดผลและประเมินผล และการ
 ปรับปรุงการสอนของอาจารย์มีความเหมาะสมปานกลางค่อนข้างน้อย

ผลผลิต ผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชา

คหกรรมศาสตร์ทั่วไป มีคุณลักษณะด้านวิชาชีพตรงตามที่กำหนดไว้ในความมุ่งหมายของหลักสูตรค่อนข้างมาก

เกษกานดา สุภาพจน์(2533) ได้ทำการวิจัย เรื่องการประเมินหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต วิชาเอกธุรกิจศึกษา-การเลขานุการของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล พุทธศักราช 2529 วิธีการดำเนินวิจัยแบ่งเป็น 3 ส่วนคือ วิเคราะห์จากเอกสารหลักสูตร แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า ด้านความมุ่งหมายของหลักสูตรวิชาเอกธุรกิจศึกษา-การเลขานุการ มีความสอดคล้องตามแนวการจำแนกความมุ่งหมายทางการศึกษาทั้ง 3 ด้านคือ ด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัยและทักษะพิสัย แต่เน้นในด้านทักษะพิสัยและพุทธิพิสัยมากกว่าจิตพิสัย ส่วนในด้านการใช้ภาษาของความมุ่งหมายของหลักสูตรบางข้อยังไม่เหมาะสมแต่มีความสอดคล้องกับความมุ่งหมายทั่วไปของหลักสูตรธุรกิจเป็นส่วนมาก ข้อเสนอแนะควรปรับปรุงความมุ่งหมายให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน ในด้านโครงสร้างของหลักสูตร ควรปรับปรุงจำนวนหน่วยกิตในวิชาเอกธุรกิจการศึกษา-การเลขานุการ ทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เนื้อหาของหลักสูตร มีความสอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นส่วนมาก มีบางรายวิชาขาดเนื้อหาทางด้านจิตพิสัยและบางรายวิชาซ้ำซ้อนกัน

ด้านสื่อการเรียนการสอน วัสดุหลักสูตร และสถานที่เรียนยังไม่เหมาะสม เพราะอุปกรณ์การเรียนการสอนบางประเภทมีคุณภาพค่อนข้างน้อยและไม่เพียงพอ เช่น เครื่องพิมพ์ดีด ไฟฟ้า เครื่องอัดสำเนาและเครื่องคอมพิวเตอร์ ตำราเรียนด้านเลขานุการทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศมีน้อย ไม่ทันสมัยและไม่เพียงพอับความต้องการของผู้เรียน ส่วนสถานที่เรียนมีสภาพไม่เหมาะสมและไม่เพียงพอกับการเรียนการสอน

ด้านกระบวนการเรียนการสอน จำนวนผู้สอนทางด้านเลขานุการมีน้อย ควรมีการส่งเสริมและพัฒนาทางด้านวิชาการและคุณธรรม ผู้บริการควรให้ความสนใจและทำความเข้าใจกับการเรียนการสอนในวิชาเอกธุรกิจศึกษา-เลขานุการให้มากกว่าที่เป็นอยู่

ด้านประสิทธิภาพของผู้สำเร็จการศึกษา โดยส่วนรวมมีความเหมาะสมมาก การปฏิบัติงานทั้งด้านการสอนและงานในสำนักงานมีประสิทธิภาพเป็นที่น่าพอใจของผู้บังคับบัญชาและควรปรับปรุงทักษะในด้านการใช้ภาษาอังกฤษ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ เครื่องใช้สำนักงานและควรเน้นการปลูกฝังจรรยาบรรณทางอาชีพให้มากกว่าที่เป็นอยู่

คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล(2534) ได้ทำการวิจัย เรื่องการ

ประเมินหลักสูตรสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ของคณะศึกษาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล มี วัตถุประสงค์เพื่อจะประเมินหลักสูตรด้านบริบท ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการผลิตและผลิตผล ตามรูปแบบของซีบีพี(CIPP) กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยอาจารย์ผู้สอนวิชาการศึกษาชั้น ฐาน นักศึกษาปัจจุบันระดับปริญญาตรีสายครุวิชาชีพ บัณฑิตสายครุวิชาชีพและผู้บังคับบัญชาบัณฑิต เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามและสัมภาษณ์ประกอบแบบสอบถาม ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ด้านบริบท พบว่าจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตรและส่วนประกอบ ของหลักสูตรมีความเหมาะสมดีแล้ว สำหรับส่วนประกอบของรายวิชาการศึกษาชั้นพื้นฐานต่าง ๆ ควรปรับปรุงด้านเนื้อหา จุดมุ่งหมายและแนวการสอน

2. ด้านปัจจัยเบื้องต้น ซึ่งประกอบด้วย

2.1 อาจารย์ผู้สอน พบว่าส่วนใหญ่มีวุฒิปริญญาโททางการศึกษา มีทัศนคติที่ดีต่อ หลักสูตรศึกษาศาสตร์ มีการวางแผนการสอน มีประสบการณ์สอนระหว่าง 4-6 ปี มีจำนวน ชั่วโมงสอนเฉลี่ยมากกว่า 16 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

2.2 นักศึกษา พบว่า นักศึกษาสาขาวิชาศิลปกรรมมีมากที่สุด สาขาวิชาที่มีน้อยที่สุด คือ สาขาธุรกิจศึกษา โดยมีเกรดเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.51-3.00

2.3 อุปกรณ์การเรียนการสอน ตำราเรียน คู่มือครู ประมวลการสอน ชุดแบบเรียน ตลอดจนอาคารสถานที่ที่มีอยู่แล้ว มีประโยชน์ในระดับปานกลาง-มาก บางอย่างก็มีปริมาณเพียงพอ บางอย่างก็มีไม่เพียงพอ ส่วนคุณภาพอยู่ในระดับพอใช้-ดี

3. ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการสอนและการวัดผล

4. ด้านผลผลิตหรือคุณภาพของบัณฑิต บัณฑิตทุกสาขามุ่งงานทำมากกว่าร้อยละ 70 ขึ้น ไปและประกอบอาชีพอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ครู บัณฑิตสาขาครุศาสตร์อุตสาหกรรมและสาขานาฏศิลป์และ ดุริยางค์ประกอบอาชีพเป็นครูมากที่สุด ส่วนความสามารถของบัณฑิตด้านทฤษฎีและทักษะนิสัย อยู่ในระดับพอใช้ ด้านจิตนิสัยอยู่ในระดับดี

เจนจิรา เจนนาวิน(2536)ได้ทำการวิจัยเรื่องการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิชาเอกนาฏศิลป์ไทย พุทธศักราช 2529 ของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล 2529 โดยมี ความมุ่งหมายเพื่อประเมินหลักสูตรดังกล่าวในด้านบริบท ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และผล ผลิต ตามรูปแบบของซีบีพี(CIPP) กลุ่มประชากรที่ใช้ในการประเมินเป็นอาจารย์ผู้สอนวิชา

เอกนาฏศิลป์ไทย คณะนาฏศิลป์และดุริยางค์ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2535 ผู้สำเร็จการศึกษา และผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล โดยใช้แบบสอบถามอาจารย์ผู้สอน และนักศึกษา ในด้านบริบท ปัจจัยเบื้องต้น และกระบวนการ ส่วนแบบสอบถามผู้บังคับบัญชา และผู้สำเร็จการศึกษาด้านในด้านการปฏิบัติงานและความสามารถในการด้านทฤษฎี จิตพิสัยและทักษะพิสัยของผู้สำเร็จการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านบริบท พบว่า จุดมุ่งหมายทั่วไปมีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายรายวิชาเอก จุดมุ่งหมายหลักสูตรเสริมสร้างให้ผู้เรียนพัฒนาในด้านทฤษฎี จิตพิสัยและทักษะพิสัย จุดมุ่งหมายรายวิชาเอกเน้นการนำความรู้ไปใช้ และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความชัดเจนและเหมาะสมในระดับมาก โครงสร้างของหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง เนื้อหาของหลักสูตรสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและมีความน่าสนใจ ความเหมาะสม ความสอดคล้องต่อความต้องการของผู้เรียนในระดับปานกลาง

2. ด้านปัจจัยเบื้องต้น พบว่าอาจารย์ผู้สอนมีความเห็นว่าความทันสมัยของอุปกรณ์การเรียนการสอนและตำราเรียน ความสะดวกในการมีอุปกรณ์การเรียนการสอน ความเหมาะสมและความเพียงพอของสถานที่เรียนอยู่ในระดับปานกลางแต่นักศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

3. ด้านกระบวนการ พบว่า อาจารย์ผู้สอนและนักศึกษามีความคิดเห็นว่า กระบวนการเรียนการสอนและการจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

4. ด้านผลผลิต พบว่า ผู้บังคับบัญชามีความคิดเห็นว่า ผู้สำเร็จการศึกษามีความสามารถในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากและผู้สำเร็จการศึกษามีความสามารถในด้านทฤษฎี จิตพิสัยและทักษะพิสัยอยู่ในระดับมาก

ซาปุโตร (Saputro, 1988) ได้ทำการวิจัยเรื่องการประเมินทางการศึกษา: การศึกษาติดตามบัณฑิตที่จบการศึกษาด้านครุเทคนิค/อาชีวศึกษา ของ เอฟฟี่เค-ไอเคไอพี สอกษาคาร์ตา ในอินโดนีเซีย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของบัณฑิตครุเทคนิคในด้านความสนใจ เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรครุศาสตร์, สัมฤทธิผลทางวิชาการ, ความพอใจในการทำงานและประสิทธิผลของความเป็นครู ภายในเวลา 1-3 ปี ภายหลังจากจบการศึกษา และมีการทดสอบรูปแบบการประเมินที่สร้างขึ้นและใช้ในการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และโดยการใช้วิเคราะห์ความแปรปรวนตรวจสอบผลของประสพการณ์ทางการสอน ในเรื่องความพอใจในการทำงานและประสิทธิผลของความเป็นครู

ข้อมูลนั้นเก็บรวบรวมจากโรงเรียนมัธยมด้านเทคนิคจากครูและนักเรียนในแปดเมืองที่ตั้งอยู่ใน 4 จังหวัดใหญ่ เป็นต้นว่า ชาวตะวันตก ชาวภาคกลางและเขตพิเศษชอชยาคราตาในประเทศอินโดนีเซีย โดยมีครู 100 คนและนักเรียน 1,000 คนที่เข้าร่วมในการศึกษารั้งนี้ มีการพิจารณาความเที่ยงของเครื่องมือและมีการทดสอบความเป็นตัวแทนของตัวอย่างประชากร โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว การวิเคราะห์ห้อยค์ประกอบใช้ตัวประกอบหลักเพื่อลดข้อมูล การวิเคราะห์ความแปรปรวนใช้เพื่อทดสอบนัยสำคัญระหว่างกลุ่มที่มีความแตกต่างของจำนวนประสบการณ์ทางการสอน การวิเคราะห์ค่าโนนิกัลใช้เพื่อทดสอบรูปแบบ สิ่งเหล่านี้กระทำเพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการศึกษานี้ มีการนำเสนอการอภิปรายข้อค้นพบจากการสำรวจและการวิเคราะห์ค่าโนนิกัล

ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในคะแนนเฉลี่ยในเรื่องประสิทธิผลของความเป็นครูและความพอใจในการทำงานของบัณฑิตที่มีประสบการณ์ทางการสอนที่แตกต่างกัน มีอัตราส่วนที่ต่ำของจำนวนกลุ่มตัวอย่างและตัวแปร ความแตกต่างของหน่วยการวัดระหว่างตัวแปรมีผลต่อความเป็นวิวิธพันธ์ของความแปรปรวนที่ว่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรนั้นต่ำ

นัยในการประยุกต์ใช้มีดังนี้ (1) รูปแบบควรได้รับการปรับปรุงเพื่อใช้ในการประเมินบัณฑิตครู (2) สิ่งแวดล้อมของโรงเรียนควรได้รับการเปลี่ยนแปลงเพื่อสร้างเงื่อนไขที่ดีกว่า

ริชาร์ดสัน (Richardson, 1988) ได้ทำการวิจัยเรื่องการประเมินหลักสูตรการศึกษา ด้านการตลาดของโคโลราโด ด้วยเกณฑ์และมาตรฐานที่เลือกสรรแล้ว โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ การพิจารณาสถานะของหลักสูตรศึกษาด้านการตลาดของโคโลราโดด้วยเกณฑ์และมาตรฐานที่สร้างขึ้น

การทบทวนวรรณกรรมและคำปรึกษาของผู้เชี่ยวชาญได้ให้เกณฑ์ที่ลงความเห็นว่าจะเหมาะสมสำหรับการใช้ในรายการการสัมภาษณ์และจุดเน้นสำหรับผู้ตรวจสอบในการสังเคราะห์เกณฑ์และพัฒนาเครื่องมือในการสัมภาษณ์

รายการสัมภาษณ์ (Interview Schedule) ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการสัมภาษณ์บุคคล การสัมภาษณ์นี้กระทำกับครูที่เลือกโดยสุ่ม 29 คน (จาก 30 คน) ซึ่งเป็นผู้ประสานงานหลักสูตรการตลาดระดับมัธยม

ข้อมูลรายงานใน 2 ลักษณะคือ เชิงบรรยายและเชิงประเมิน โดยมีการสรุปข้อมูลจัดเรียงข้อมูล จำนวนความถี่ของการตอบและร้อยละ รูปและตารางเสนอในลักษณะเป็นภาพ

ข้อมูลเชิงบรรยายรายงานในหมวดหมู่ต่อไปนี้ ผู้ประสานงานที่เป็นครู, แผนงาน, การสนับสนุนของคณะกรรมการที่ปรึกษา, การสอน, องค์ประกอบที่เป็นความร่วมมือ, การพัฒนาฝึกอบรมผู้สนับสนุน, องค์ประกอบที่เป็นการประสานงานทางการสอน, วัสดุการสอน, หลักสูตรและการสอนที่เหมาะสม, ความเห็นที่เป็นระดับของการเรียนรู้และแบบแผนท่วงท่าตนเอง, การบริหารแผนงาน

ข้อมูลเชิงประเมินได้รับการแปลความหมายและพัฒนาเป็นภาพเพื่อแสดงเนื้อหาของข้อมูลที่บ่งชี้สัมฤทธิ์ผลของมาตรฐาน 20 ชนิดใน 6 กลุ่มคือ ผู้ประสานงานที่เป็นครู, การสนับสนุนแผนงาน, การสนับสนุนจากคณะกรรมการที่ปรึกษา, การควบคุมและระเบียบของหลักสูตรด้าน การศึกษาด้านการตลาดที่ดำเนินงานโดยหน่วยงานของรัฐ, การบริการของครู, การชี้แนะทางอาชีพ, การจัดทำงานแก่ผู้จบการศึกษาหรือจัดให้มีการเรียนต่อหลังมัธยมศึกษาและข้อมูลภาคต่อ การวิจัยต่อไปของการศึกษาด้านการตลาด รวมไปถึงการเพิ่มการสนับสนุนทางการบริหารและการพัฒนากระบวนการวางแผนทางการอาชีพด้วย

รีแกน (Regan, 1989) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบของกระบวนการตัดสินใจ สำหรับหลักสูตรที่มีพื้นฐานทางมนุษยศาสตร์ในด้านภาษาต่างประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหาวิธีการที่สมบูรณ์ที่เป็นที่ต้องการจากผู้เชี่ยวชาญระดับนำในสาขาวิชาของหลักสูตรต่างประเทศ โดยหลอมละลายวิธีการที่ได้เข้าไปในรูปแบบที่จะสนับสนุนส่งเสริมการศึกษาทั้งหมดของนักศึกษา ในเวลาที่มีการปรับปรุงการสอนด้านภาษาต่างประเทศโดยเป็นการศึกษาด้วยวิธีเชิงธรรมชาติ ด้วยความมุ่งหมายที่จะพัฒนารูปแบบของกระบวนการตัดสินใจสำหรับการพัฒนาหลักสูตร ข้อมูลเก็บรวบรวมโดยการสัมภาษณ์ครูและนักเรียนที่เลือกสรรมา โดยการทบทวนจากการใช้ภาษาต่างประเทศและจากการวิเคราะห์วรรณคดีในเรื่องหลักสูตร, ระเบียบวิธีด้านการสอน, ภาษาที่ได้เรียนมา, แผนการเรียนและการปฏิรูปทางการศึกษา การศึกษานี้สรุปว่าหลักสูตรซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของการวิจัยประยุกต์ใช้วิธีการของกระบวนการและเชื่อมด้วยเนื้อหาทางภาษาที่ขยาย และผูกติดกับวัฒนธรรม ด้วยระเบียบวิธีทางการสอนที่มีศักยภาพสำหรับการส่งผลกระทบของการรวมภาษาต่างประเทศและหลักสูตรเข้าด้วยกัน

อาร์เคมา (Arkema, 1989) ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบสำหรับการประเมินโครงการด้านอาชีพศึกษาในสถานพินิจ การศึกษานี้เน้นในเรื่องปัญหาของการพัฒนา, การทดสอบสนาม และการประเมินรูปแบบสำหรับการประเมินโครงการด้านอาชีพศึกษาในสถานพินิจ

วัตถุประสงค์เริ่มแรกของการศึกษาเป็นการพัฒนารูปแบบการประเมินอื่นที่เป็นทางเลือกจาก
 วรรณคดีที่มีอยู่และวิธีปฏิบัติในปัจจุบันซึ่งใช้ในการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโครง
 การอาชีวศึกษา รูปแบบนี้รวมถึงรายการของมาตรฐานและองค์ประกอบที่ใช้ในการประเมิน
 โครงการด้านอาชีวศึกษาในสถานพินิจ

ลักษณะประการที่สองของการศึกษานี้รวมถึงการทดสอบสนามของรูปแบบการประเมิน
 ที่ใช้แหล่งข้อมูลสารสนเทศที่วิทยาลัยแบล็คฮอว์คและศูนย์พินิจอีสต์โมไลน์

ส่วนประกอบที่สามของการศึกษานี้คือ การประเมินรูปแบบที่ใช้การวิเคราะห์ของผู้
 วิจัยในด้านการทดสอบสนามและกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในด้านอาชีวศึกษาของสถานพินิจ และในการ
 ประเมินโครงการ คำถามทางการประเมินงานประเมิน 4 ด้าน (การใช้ประโยชน์, ความถูก
 ต้อง, ความเป็นไปได้และความเหมาะสม) นั้นอยู่ในตอนสุดท้ายของการศึกษานี้

การประเมินงานประเมินของรูปแบบการประเมินได้ให้ข้อค้นพบหลายประการใน
 การศึกษานี้ ข้อค้นพบนี้ประกอบด้วย (ก) รูปแบบการประเมินนี้ปรากฏว่าเป็นประโยชน์ที่สุดที่
 ผู้ใช้ประโยชน์เกี่ยวข้องและได้รับผลจากการประเมินเพื่อว่าความต้องการของเขาจะเป็นที่รับรู้
 กัน (ข) รูปแบบการประเมินโครงการนี้ปรากฏว่ามีความเป็นไปได้ที่ว่าจะเปรียบเทียบวิธีการประเมิน
 นั้นใช้ปฏิบัติได้เพื่อที่ว่าอุปสรรคจะมีน้อยที่สุดและสารสนเทศที่จำเป็นจะสามารถก่อเกิดและได้
 รับ (ค) การประเมินถูกออกแบบและกระทำเพื่อที่ว่าสิทธิและสวัสดิการของมนุษย์ได้รับการ
 สวมรับและป้องกันรักษา

โคลเลอร์ (Kohler, 1992) ได้ทำการวิจัยเรื่องระเบียบวิธีสำหรับการประเมิน
 บริการการส่งเสริมความร่วมมือกันในโครงการบริการฝึกอบรม ระเบียบวิธีนี้ได้รับการพัฒนา
 เพื่อประเมินโครงการบริการการฝึกอบรมเป็นการประเมินระดับพิสัยของพฤติกรรม 3 ชนิด
 คือ พฤติพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย โดยเป็นวิธีการที่เน้นเป้าหมายที่นำไปสู่การออกแบบของ
 ระเบียบวิธีทางการประเมินแบบรวมสรุป ขั้นตอนของระเบียบวิธีมีดังนี้ (1) แสดงความมุ่งหมาย
 ของการประเมินในขั้นแรกอย่างชัดเจน (2) แสดงให้เห็นเป้าหมายและวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน
 (3) เน้นคำถามด้านการประเมินที่สอดคล้องกัน (4) แสดงวัตถุประสงค์ในเชิงพฤติกรรม (5) ตัด
 สิ้นใจในเรื่องวิธีในการได้รับสารสนเทศ (6) สร้างหรือพัฒนาเครื่องมือ (7) รวบรวม และ
 วิเคราะห์ข้อมูล (8) รายงานข้อค้นพบทางการประเมิน

บริการการส่งเสริมความร่วมมือเป็นการบริการโครงการฝึกอบรมทางการเกษตร

เป็นการใช้ประโยชน์จากการศึกษารายกรณี ในด้านความเป็นประโยชน์จากการประเมิน
ระเบียบวิธี ความมุ่งหมายประการแรกของการประเมินการศึกษารายกรณีคือ เพื่อพิจารณา
ตัดสินประสิทธิผลของโครงการ, แสดงความชัดเจนของเป้าหมายและวัตถุประสงค์ คำถาม 4
ประการที่ถูกกำหนดขึ้นให้สอดคล้องกันเพื่อการประเมินมีดังนี้ (1) สิ่งใดเป็นปฏิกิริยาของผู้เข้า
ร่วมต่อโครงการ (2) พฤติกรรมใดในระดับใดจะได้รับจากโครงการการฝึกอบรม (3) แบบแผนใด
ของการทำงานชนิดใดที่พบว่าใช้ในโครงการ (4) หัวเรื่องของหลักสูตรใดที่ผู้เข้าร่วมชอบสำรสน
เทศที่ได้เพิ่มขึ้น

วิธีรายงานตนเองเป็นวิธีที่ใช้ในการรวบรวมสารสนเทศในการประเมิน เครื่องมือ
4 ชนิดได้รับการพัฒนาและใช้ประโยชน์เพื่อกำหนดคำถามเฉพาะทางการประเมิน เครื่องมือนี้
รวมถึง แบบสอบถามปฏิกิริยาของผู้เข้าร่วมและแบบสอบถามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

ข้อมูลได้รับการรวบรวมและวิเคราะห์จากการศึกษารายกรณี ข้อค้นพบได้รับการ
รายงานในรายงานการประเมินซึ่งรวมถึง (1) รายงานสรุปของผู้บริหาร (2) สารสนเทศที่อยู่
เบื้องหลังที่เกี่ยวข้องกับโครงการ (3) การบรรยายการศึกษาด้านการประเมิน (4) ผลลัพธ์
(5) การอภิปราย (6) สรุปและความคิดเพื่อการพัฒนา

ระเบียบวิธีนี้แสดงถึงความสำเร็จในการสร้างแบบแผนสำหรับการประเมินการศึกษา
เชิงบริการ ระเบียบวิธีนี้ใช้ในการพิจารณาความแข็งแกร่งและความอ่อนแอของโครงการ เพื่อ
การพิจารณาโครงการบรรลุเป้าหมายที่วางไว้และระเบียบวิธีนี้เป็นประโยชน์สำหรับนักประเมิน
ในการให้คำแนะนำที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงโครงการและเป็นระเบียบวิธีที่ประยุกต์ใช้ได้กับ
ทุกสถานการณ์ในที่ซึ่งนักประเมินต้องการประเมินวิธีวัดผลลัพธ์ที่คล้ายคลึงกัน

ไฟดัน (Fidone, 1993) ได้ทำการวิจัยเรื่องการประเมินโครงการวิทยาศาสตร์ระดับ
มัธยมศึกษาโดยใช้องค์ประกอบด้านบริบทของรูปแบบการตัดสินใจชิป โดยเป้าหมายที่สำคัญ
ของโครงการวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนคือเตรียมนักเรียนสำหรับการเข้าสู่
โลกแห่งความชำนาญพิเศษ การวัดเนื้อหาที่เป็นโครงการศึกษาวิทยาศาสตร์ว่าบรรลุเป้าหมาย
ใดนั้นเป็นบทบาทของการประเมิน

ความมุ่งหมายของการศึกษานี้คือ ประเมินโครงการวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาใน
ชานแอนโตนีโอ มลรัฐเท็กซัส โดยใช้ส่วนที่เป็นบริบทของรูปแบบการตัดสินใจชิป (บริบท, ปัจจัย
เบื้องต้น, กระบวนการ, ผลผลิต) ส่วนที่เป็นบริบทของรูปแบบให้ความสะดวกในการค้นพบการรับรู้

ที่ไม่พบในความต้องการตามหลักสูตรวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาของครูและนักเรียน โดย การตรวจสอบสภาพปัจจุบันของหลักสูตรและความสัมพันธ์ต่อหลักสูตรในสถานะที่เป็น "อุดมคติ" หรือในสถานะที่เป็นความคาดหวัง

เครื่องมือสำรวจอยู่ในหัวเรื่องของ หลักสูตรวิทยาศาสตร์ของโรงเรียนของเรา และ พิมพ์โดยสมาคมครูวิทยาศาสตร์แห่งชาติ (เอ็นเอสทีเอ) ได้รับการใช้ในการแสดงความต้องการ อันจำเป็นของครูและนักเรียน ในการสำรวจนี้ใช้ครูวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาในชั้นระดับ 6-12 (ขนาดตัวอย่างเป็น 100) และนักเรียนวิทยาศาสตร์ในระดับ 10, 11 และ 12 (ขนาดตัวอย่างเป็น 618)

เพื่อจะตอบคำถามการวิจัย 6 ข้อ ข้อมูลได้รับการวิเคราะห์โดยใช้ชุดของการทดสอบ ที่, การวิเคราะห์ความแปรปรวนและการแจกแจงความถี่ การวิเคราะห์ข้อมูลที่มีความแตกต่างระหว่างสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตรและความคาดหวังที่จะเป็นไปตามหลักสูตร, ผลกระทบของเพศ, ระดับชั้นและการมอบหมายการสอน, ความชอบและไม่ชอบของนักเรียน

(1) นักเรียนต้องการประสบการณ์ทางวิทยาศาสตร์ที่แตกต่างกันอย่างมากรวมถึงการ เยี่ยมเยือนชุมชนทางวิทยาศาสตร์

(2) ครูแสดงความต้องการที่จะขยายความมุ่งหมายทางวิทยาศาสตร์ไปสู่การพัฒนาฝีมือทางห้องปฏิบัติการและการพัฒนาทักษะฝีมือในโลกแห่งความเป็นจริง

(3) ทั้งครูและนักเรียนแสดงความต้องการหลักสูตรเล็กๆที่ยินยอมให้นักเรียนสำรวจ อาณาจักรทางวิทยาศาสตร์อื่นๆโดยใช้ช่วงเวลาที่น้อยกว่าหนึ่งภาคเรียน

(4) ครูโรงเรียนขนาดกลางรู้สึกว่าการมุ่งหมายทางวิทยาศาสตร์มากมายเป็นต้น ว่า การเตรียมอาชีพไม่ได้ประยุกต์ใช้กับนักเรียนในโรงเรียนขนาดกลาง

อัล-ซาดิ (Al-Saadi, 1993) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาติดตามผู้สำเร็จการศึกษา ตามโครงการด้านอาชีวศึกษาของศูนย์อาชีวศึกษา/เทคนิคแห่งแรนดอล์ฟ ในระบบโรงเรียน ดีทรอยท์ ความมุ่งหมายของการศึกษานี้คือ การตรวจสอบการรับรู้ของนักเรียนเก่าใน ด้านการเตรียมการจ้างงานที่ได้รับจากศูนย์อาชีวศึกษา/เทคนิคแห่งแรนดอล์ฟ เพื่อที่จะพิจารณา ว่าหลักสูตรปัจจุบันได้มีการเตรียมทักษะในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพแก่ผู้จบการศึกษาด้าน อาชีวศึกษา/เทคนิค ในการบรรลุความต้องการทางเทคโนโลยีของตลาดแรงงานเพื่อเข้าสู่ ระดับของการจ้างงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาที่เกี่ยวข้องสนใจกับคำถามดังต่อไปนี้

1. นักเรียนได้อยู่เต็มช่วงเวลาของโครงการด้านอาชีวศึกษา/เทคนิคของศูนย์นี้หรือไม่
2. ลักษณะทางประชากรมีผลกระทบต่อชนิดของโครงการด้านอาชีวศึกษาที่นักเรียน

ลงทะเบียนเรียนอย่างไร

3. ผู้จบการศึกษาได้รับการวางแผนอาชีพจากระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือไม่
4. สิ่งใดเป็นความสัมพันธ์ระหว่างการวางแผนอาชีพที่กระทำกันในระดับมัธยม

ศึกษาตอนปลายและสถานะการทำงานของผู้จบการศึกษา

(ก) ชนิดและระดับงานใดที่ประกันว่าผู้จบการศึกษาจะได้รับ

(ข) ระดับงานที่ประกันไว้สำหรับผู้จบการศึกษาสัมพันธ์กับสาขาวิชาที่เขาเลือก

ศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือไม่

5. หลักสูตรรายวิชาใดหรือชั้นเรียนด้านอาชีวศึกษาใดที่ผู้จบจากโครงการรู้สึกว่าเขาควรศึกษาในขณะที่อยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

6. อาณาบริเวณใดที่ผู้จบจากโครงการรู้สึกว่าการเสริมให้แข็งแกร่งโดยผู้บริหาร, ครู และผู้แนะแนวเพื่อการช่วยเหลือนักเรียนในการวางแผนอาชีพ

การศึกษานี้กระทำโดยกระบวนการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างซึ่งเป็นไปตามความสมัครใจและสารสนเทศที่ได้รับนี้คิดว่าเป็นจริง จึงไม่มีความพยายามใดที่ต้องตรวจสอบความถูกต้องของสารสนเทศ

4. รูปแบบการประเมินหลักสูตรระดับปริญญาตรีของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

ดวงแข จันทร์ปลั่ง (2525) ซึ่งทำการวิจัยเรื่องการศึกษาความเห็นของผู้บริหารและอาจารย์ในวิทยาลัยนาฏศิลป์เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิตสาขานาฏดุริยางค์คีตศิลป์ศึกษา วิชาเอกนาฏศิลป์ไทย ฉบับพุทธศักราช 2518 นั้น มิได้แสดงว่างานวิจัยนี้ใช้รูปแบบการประเมินหลักสูตรประเภทใด แต่สร้างแบบสอบถามครอบคลุมปัญหาทั้ง 5 ด้านคือ (1) ด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร (2) ด้านเนื้อหาวิชา (3) ด้านการเรียนการสอน (4) ด้านการวัดและประเมินผล (5) ด้านการบริหารและการบริการหลักสูตร

โกสีย์ มีพร้อม (2528) ซึ่งทำการวิจัยเรื่องการศึกษาข้อบกพร่องของหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิตสาขาเกษตรศึกษา ของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา พ.ศ. 2524 นั้นมิได้แสดงว่างานวิจัยนี้ใช้รูปแบบการประเมินประเภทใด แต่สร้างแบบสอบถามถามความคิดเห็น

ของกลุ่มผู้ว่าจ้างและกลุ่มผู้เกี่ยวข้องทางวิชาการที่มีต่อหลักสูตรในด้านโครงสร้างหลักสูตร, ความมุ่งหมาย, เนื้อหาวิชา, การวัดผล

จิราพร ชาติวิเชียร (2531) ซึ่งทำการวิจัยเรื่องการประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรนาฏศิลป์ชั้นสูง พุทธศักราช 2527 นั้นเป็นการนำรูปแบบการประเมินสแตคมาประยุกต์ใช้เป็นรูปแบบในการประเมินเพื่อตัดสินคุณค่าของหลักสูตร โดยพิจารณาเห็นว่ารูปแบบนี้จะช่วยในด้านการประเมินเอกสารหลักสูตร เพื่อให้สามารถนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรและตรงกับความต้องการของหน่วยงาน อีกทั้งยังเป็นรูปแบบที่จะสามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว ใช้บุคลากรที่จะดำเนินการในจำนวนจำกัด รวมทั้งผลที่ได้จากการประเมินจะมีความเชื่อถือได้มากพอสมควร เนื่องจากเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาตัดสินนั้น ได้มาจากผู้เชี่ยวชาญต่างๆที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้รูปแบบนี้ยังจะช่วยให้ได้ความคิดเห็นด้านต่างๆจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรเช่น ผู้เชี่ยวชาญและผู้ใช้ ครูหรือบุคลากรทางนาฏศิลป์ คนตรี ที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรนี้ เป็นต้น และยังจะช่วยให้มองเห็นภาพต่างๆของหลักสูตรอย่างชัดเจนอีกด้วย

วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา และองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (2531) ซึ่งทำการวิจัยเรื่องการศึกษาวิจัยความต้องการ ความรู้ ทักษะและโอกาสการมีงานทำของผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตร์และคหกรรมศาสตร์ นั้นมิได้แสดงว่างานวิจัยนี้ใช้รูปแบบการประเมินประเภทใด แต่มีการใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เรื่องที่จะศึกษาดังต่อไปนี้

1. กลุ่มผู้สำเร็จการศึกษา จะศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรที่ได้ศึกษาว่าเป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพมากน้อยเพียงใด
2. กลุ่มนายจ้างจะศึกษาความพอใจของนายจ้างต่อการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษา
3. กลุ่มอาจารย์ผู้สอน จะศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรทั้งในกลุ่มวิชาพื้นฐานและกลุ่มวิชาชีพ ความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาวิชารายวิชา เวลาที่ใช้ในการสอนรวมทั้งสัดส่วนของเวลาในการเรียนภาคปฏิบัติ ความคิดเห็นต่อลักษณะทั่วไปของหลักสูตรเช่นความเหมาะสมของเนื้อหาวิชา ความสอดคล้องกับภาวะแวดล้อมปัจจุบัน โอกาสที่จะพัฒนาตนเอง โอกาสที่จะใช้ความรู้ในการศึกษาต่อ ความเหมาะสมในการเรียนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ความพร้อมของเอกสาร นอกเหนือจากนั้นจะศึกษาเกี่ยวกับปัญหาของการเรียนการสอนตามหลักสูตร อันประกอบด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการเรียนการสอน จำนวนและคุณภาพของอาจารย์ การ

บริหารงานของผู้บริหาร ความพร้อมในด้านเอกสารและสื่อการสอนตลอดจนความเหมาะสมของนักศึกษาในด้านต่างๆ

4. กลุ่มนักศึกษาปัจจุบัน จะศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาปัจจุบันในด้านความตั้งใจในการประกอบอาชีพหลังจากจบการศึกษาแล้ว ความพร้อมและโอกาสในการหางาน ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตร ความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาของกลุ่มวิชาชีพเฉพาะสาขา ความเหมาะสมของเวลาที่ใช้ในการเรียนการสอน ความเหมาะสมของสัดส่วนในการเรียนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของหลักสูตร การเรียนการสอนตามหลักสูตรและความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้สอน

คณะวิศวกรรมเทคโนโลยี สถาบันเทคโนโลยีนานาชาติราชมงคล(2532)ซึ่งทำการวิจัยเรื่องการติดตามและประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรวิศวกรรมศาสตร์ คณะวิศวกรรมเทคโนโลยี ฉบับพุทธศักราช 2527 นั้น งานวิจัยมิได้แสดงว่าใช้รูปแบบการประเมินประเภทใด แต่ชี้หัวข้อที่จะเจาะจงศึกษาว่ามีดังต่อไปนี้

1. ศึกษาภาวะการมีงานทำและสภาพการทำงานของบัณฑิตวิศวกรรมศาสตร์ทุกสาขาที่สำเร็จการศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา 2529-2531 โดยตรวจสอบลักษณะงานที่บัณฑิตเหล่านี้รับผิดชอบและปฏิบัติงานอยู่ในปัจจุบัน

2. ศึกษาแนวโน้มของการดำเนินงานอุตสาหกรรมในอนาคตของบริษัทที่มีบัณฑิตเหล่านี้ทำงานอยู่และบริษัทอื่นๆในทุกสาขาวิศวกรรมรวมทั้งสำรวจความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านอุตสาหกรรม นักการธนาคารทั้งภาครัฐบาลและเอกชนและศิษย์เก่าของคณะที่จบการศึกษาก่อนปี 2529 ทั้งหมด

3. ศึกษาประสิทธิภาพในการทำงานของบัณฑิต จากนายจ้าง หัวหน้าหน่วยงาน คนงานผู้ได้บังคับบัญชาและผู้เกี่ยวข้อง

4. ศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตร จากตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพ 4 ประการ

4.1 ความสามารถนำไปใช้ได้ (Workability) โดยพิจารณาจาก

ก. ครูผู้สอน ดำเนินการสอนตามหลักสูตรรายวิชาที่ได้รับมอบหมายโดยไม่มีอุปสรรค หรือมีแต่สามารถแก้ไขได้โดยไม่มียุ่งยาก

ข. ผู้บริหารสถานศึกษา สามารถจัดดำเนินการสนับสนุนแก่กับการให้งานการเรียนการสอนตามหลักสูตรดำเนินไปอย่างราบรื่น

4.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา (Achievement) ซึ่งจะตรวจสอบจากสิ่ง
ต่อไปนี้

- ก. ปริมาณผู้จบการศึกษาตามหลักสูตร
- ข. ปริมาณของผู้ได้เกียรตินิยม
- ค. ปริมาณนักศึกษาที่ถูกคัดชื่อออก/เรียนไม่จบตามหลักสูตร

4.3 พฤติกรรมการทำงานที่บันทึกแสดงออก (Performance) โดยพิจารณาว่า
ความสามารถของบุคคลอื่นเป็นผลของหลักสูตร อาจตรวจสอบได้จาก

- ก. ความพอใจของนายจ้างต่อผู้จบการศึกษา
- ข. ความพอใจของเพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชา
- ค. ความพอใจในงานและคุณภาพงานของผู้จบการศึกษาเอง

4.4 ความสอดคล้องกลมกลืนและความสมบูรณ์ของโครงการหลักสูตรทั้งหมด
(Perfection) ซึ่งได้แก่

- ก. หลักสูตรเขียนขึ้นสอดคล้องกับระดับความรู้ของผู้จบการศึกษา
- ข. ตัวหลักสูตรเองจัดเนื้อหาได้ระดับสาขากับการจัดการศึกษาระดับนี้
- ค. ความพร้อมของเอกสารการสอน อุปกรณ์การสอน ห้องปฏิบัติการ โรง
ประลอง อุปกรณ์ฝึก ตามมาตรฐานที่กำหนด

ง. มีงบประมาณ มีครูที่มีคุณวุฒิและชำนาญในการสอนประจำ

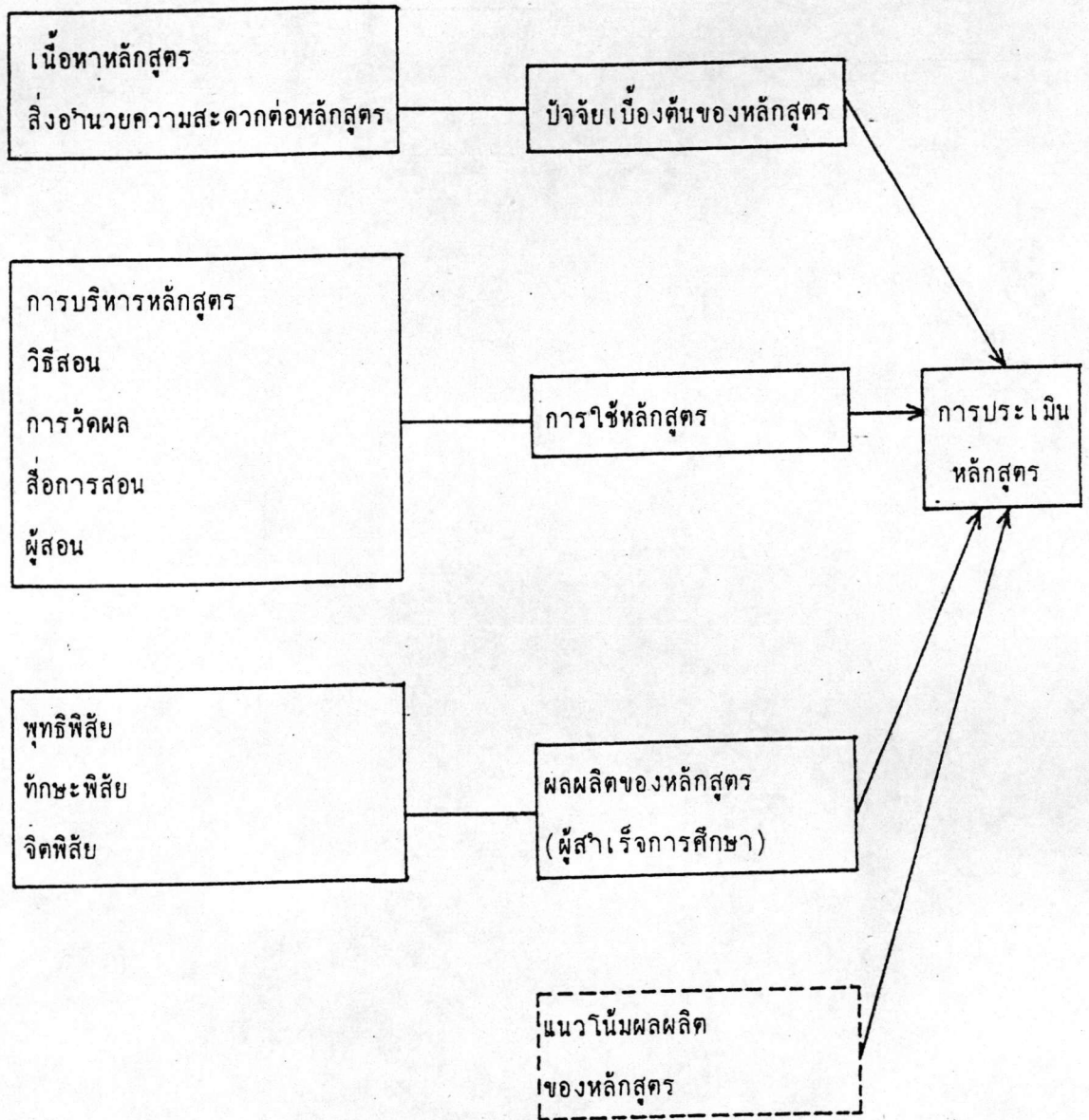
โดยประสิทธิภาพของหลักสูตรในงานวิจัยนี้ หมายถึง คุณค่าและประโยชน์ใช้สอย
ตามหลักสูตรในฐานะโครงการให้การศึกษาเพื่อผลิตวิศวกร

สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล (2532) ซึ่งได้ทำวิจัยเรื่องการประเมินหลักสูตร
ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงและระดับปริญญาตรีของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล นั้นได้
กำหนดรูปแบบของการประเมินหลักสูตร โดยพิจารณาองค์ประกอบ 3 ประการคือ

1. การประเมินปัจจัยเบื้องต้นของหลักสูตร เกี่ยวข้องกับเนื้อหาหลักสูตรและสิ่ง
อำนวยความสะดวกของหลักสูตร
2. การประเมินการใช้หลักสูตร เกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร วิธีสอน การวัดผล
สื่อการสอนและผู้สอน
3. การประเมินผลผลิตของหลักสูตร เกี่ยวกับผู้สำเร็จการศึกษาโดยพิจารณาถึงคุณ

ภาพของผู้สำเร็จการศึกษา ทั้งในด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัยและจิตพิสัย และในส่วนของผลผลิต
ของหลักสูตรนี้ ยังได้ศึกษาถึงแนวโน้มผลผลิตของหลักสูตรที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน
งานด้วย

โดยอาจเขียนเป็นแผนภูมิแนวคิดของการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 3

แผนภูมิการประเมินหลักสูตร (สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล, 2532:23)

สมสมร เทพนาโสมนัสส์(2532)ซึ่งทำการวิจัยเรื่องการประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาเกษตรกรรมศาสตร์ทั่วไป พุทธศักราช 2527 ของสถาบันเทคโนโลยีโดยใช้รูปแบบการประเมินชิปป์เพื่อต้องการศึกษาว่าจะมุ่งประเมินหลักสูตรดังกล่าวในส่วนต่างๆดังนี้

1. การประเมินบริบทคือการประเมินสภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพของหลักสูตรดังนี้

1.1 สภาพแวดล้อมภายนอก ได้แก่ วัตถุประสงค์และนโยบายด้านอาชีวศึกษาของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 วัตถุประสงค์และนโยบายของแผนพัฒนาการศึกษาด้านการศึกษา ศาสนาและศิลปวัฒนธรรม ระยะที่ 6 วัตถุประสงค์และนโยบายของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วัตถุประสงค์และนโยบายของวิทยาเขต

1.2 สภาพของหลักสูตร ได้แก่ ความมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร เนื้อหาสาระของหลักสูตร

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้นคือประเมินความเหมาะสมสอดคล้องของปัจจัยเบื้องต้น คือ อาจารย์ นักศึกษาและส่วนประกอบที่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนดังนี้

2.1 อาจารย์ ได้แก่ จำนวนอาจารย์ ความรู้ ความเข้าใจ ความเชี่ยวชาญในเนื้อหา ความเอาใจใส่ให้คำปรึกษาแก่นักศึกษา

2.2 นักศึกษา ได้แก่ พื้นความรู้ ระดับสติปัญญา

2.3 ส่วนประกอบอื่นๆที่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ ตำรา วัสดุอุปกรณ์ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ฝึกปฏิบัติ สถานที่เรียน

3. การประเมินกระบวนการผลิต คือประเมินความเหมาะสมสอดคล้องของการจัดการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอนดังนี้

3.1 การจัดบรรยากาศการเรียนการสอน ได้แก่ กระบวนการเรียนการสอน เทคนิคและวิธีการสอน บรรยากาศการเรียนการสอน

3.2 การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ได้แก่ ความสอดคล้องของการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนกับความมุ่งหมายของเนื้อหา ความครอบคลุมที่มีต่อเนื้อหาวิชา ความเหมาะสมของวิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน ความยุติธรรมของการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน การให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนการสอน การปรับปรุงการสอนของอาจารย์

4. การประเมินผลผลิต คือการประเมินคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร

ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาเกษตรศาสตร์ทั่วไป พ.ศ. 2527 ได้แก่ คุณลักษณะทั่วไป และคุณลักษณะด้านวิชาชีพ

เกษกานดา สุภาพจน์ (2533) ซึ่งทำการวิจัยเรื่องการประเมินหลักสูตรบริหารธุรกิจ บัณฑิต วิชาเอกธุรกิจศึกษา-การเลขานุการของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล พุทธศักราช 2529 นั้น งานวิจัยนี้ได้เสนอรูปแบบและเกณฑ์การประเมินหลักสูตร โดยมีการประเมินในด้านต่อไปนี้

1. ความมุ่งหมาย โครงสร้างและเนื้อหา หมายถึงการประเมินความชัดเจนใน ด้านภาษาของความมุ่งหมายของหลักสูตรและความสอดคล้องระหว่างความมุ่งหมายของหลักสูตรบริหารธุรกิจกับความมุ่งหมายเฉพาะวิชาเอกธุรกิจศึกษา-การเลขานุการ ประเมิน โครงสร้างและเนื้อหาโดยใช้ข้อมูลจากเอกสารหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอน

2. สื่อการเรียนการสอน วัสดุหลักสูตรและสถานที่เรียน

2.1 สื่อการเรียนการสอนในวิจัยนี้หมายถึงอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ใช้ในการ เรียนการสอนของภาควิชาธุรกิจศึกษา-การเลขานุการ

2.2 วัสดุหลักสูตรในการวิจัยนี้หมายถึงตำราเรียนและเอกสารประกอบการสอนใน สาขาวิชาธุรกิจการศึกษา-การเลขานุการ ที่ใช้ในการเรียนการสอนที่มีอยู่ในห้องสมุดคณะ บริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

2.3 สถานที่เรียนในการวิจัยนี้หมายถึงความเหมาะสมและความสมดุลของจำนวน ห้องเรียน ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติที่นักศึกษาภาควิชาธุรกิจการศึกษา-การเลขานุการ ใช้เรียนและฝึกปฏิบัติ

การประเมินสื่อการเรียนการสอน วัสดุหลักสูตรและสถานที่เรียนในการวิจัยนี้ หมายถึงการประเมินความเหมาะสม ความทันสมัย ความเพียงพอต่อการที่ใช้เรียนใช้สอนและ ความสะดวกในการได้รับบริการของอุปกรณ์การเรียนการสอน ตำราเรียน เอกสารประกอบการ สอนและสถานที่เรียนของคณะบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล จากการประเมิน ของอาจารย์และนักศึกษา

3. กระบวนการเรียนการสอน หมายถึงการประเมินความเหมาะสมของกระบวนการ เรียนการสอน การวัดและประเมินผล โดยใช้ข้อมูลจากอาจารย์และนักศึกษา

4. ประสิทธิภาพของผู้สำเร็จการศึกษา หมายถึงการประเมินความรู้ ความสามารถในการ ปฏิบัติงานด้านธุรกิจการศึกษา-การเลขานุการ รวมทั้งความสามารถในการปฏิบัติงานร่วม

กับผู้อื่น เป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักคิดวิเคราะห์วิจารณ์ มีคุณธรรมและจรรยาบรรณ
 ในอาชีพ ตลอดจนแต่งกายและวางตัวได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะของผู้สำเร็จการศึกษาตาม
 หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิตวิชาเอกธุรกิจศึกษา-การเลขานุการ ของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
 พุทธศักราช 2529 จากการประเมินของผู้บังคับบัญชาผู้สำเร็จการศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษา
 นอกจากนั้น งานวิจัยนี้ยังได้แจกแจงสิ่งที่ประเมิน เกณฑ์สำหรับใช้ประเมิน แหล่ง
 ข้อมูล ดังรูปแบบที่เสนอเพียงบางส่วนดังนี้

การประเมิน	สิ่งที่ประเมิน	เกณฑ์สำหรับใช้ประเมิน	แหล่งข้อมูล
1. ความมุ่ง หมาย โครงสร้าง และเนื้อหา	1. ความมุ่งหมาย	ความชัดเจนด้านภาษา และความเข้าใจง่าย	เอกสารหลักสูตร อาจารย์
	1.1 ความชัดเจน ด้านภาษาและ เข้าใจง่าย	ของความมุ่งหมายของ หลักสูตรมีความเที่ยง ตรงภายใน	
	1.2 ความสอดคล้อง ระหว่าง ความมุ่งหมาย ทั่วไปกับความ มุ่งหมายวิชา เอก	ความมุ่งหมายวิชาเอก ตรงตามประเด็นกับ ความมุ่งหมายทั่วไป	เอกสารหลักสูตร
	.	.	.
	.	.	.
	.	.	.
	.	.	.
	.	.	.
	.	.	.
	ฯลฯ	ฯลฯ	ฯลฯ

คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล(2534)ซึ่งทำการวิจัยเรื่องการประเมินหลักสูตรสายวิชาศึกษาศาสตร์ของคณะศึกษาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล โดยคณะผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการประเมินชิปป์เป็นแนวทางในการประเมินหลักสูตร ด้วยเหตุผลที่ว่า การประเมินในรูปแบบนี้ เน้นการทำงานอย่างมีระบบ เริ่มตั้งแต่การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการนำเสนอผลและที่สำคัญแนวทางการประเมินในรูปแบบดังกล่าวค่อนข้างจะมีความครอบคลุมข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรมากที่สุด ซึ่งได้ทำการประเมิน 4 ด้านคือ

1. ประเมินบริบท ได้แก่ การประเมินเกี่ยวกับจุดมุ่งหมาย โครงสร้างและเนื้อหาของหลักสูตร

2. ประเมินปัจจัยเบื้องต้น ได้แก่ การประเมินเกี่ยวกับอาจารย์ นักศึกษา อุปกรณ์ การเรียนการสอน ตำราและสถานที่เรียน

3. ประเมินกระบวนการ ได้แก่ การประเมินเกี่ยวกับการจัดการการเรียนการสอน

4. ประเมินผลผลิต ได้แก่ การประเมินเกี่ยวกับคุณภาพของบัณฑิต

เจนจิรา เจนวนิน(2536) ซึ่งทำการวิจัยเรื่องการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตร์บัณฑิต วิชาเอกนาฏศิลป์ไทย พุทธศักราช 2529 ของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ได้ใช้รูปแบบการประเมินชิปป์ ประเมินผลในด้านต่างๆดังนี้

1. การประเมินบริบท ได้แก่ การประเมินเกี่ยวกับ

1.1 จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยประเมินในเรื่องความชัดเจนด้านภาษา ความสอดคล้องระหว่างจุดมุ่งหมายทั่วไปกับจุดมุ่งหมายของวิชาเอก การส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัยและทักษะพิสัยและจุดมุ่งหมายของวิชาเอกกับการนำความรู้ไปใช้

1.2 โครงสร้างและเนื้อหาโดยประเมินในเรื่องความเหมาะสมในด้านต่างๆ ระหว่างหน่วยกิตที่เรียนในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ จำนวนหน่วยกิตของวิชาบังคับและวิชาเลือก จำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตร จำนวนหน่วยกิตที่เรียนในวิชาเลือกและบังคับ ความทันสมัยของเนื้อหาวิชานาฏศิลป์ไทย ความสอดคล้องของเนื้อหาเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และเนื้อหาสอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น ได้แก่ การประเมินเกี่ยวกับ

2.1 สื่อการเรียนการสอนและวัสดุหลักสูตร ประเมินในเรื่องความเหมาะสม ความทันสมัย และความเพียงพอของอุปกรณ์การเรียนการสอนและตำราเรียน ความสะดวกใน

การได้รับบริการด้านอุปกรณ์การเรียนการสอนและตำราเรียน

2.2 สถานที่เรียน ประเมินในเรื่องความเหมาะสมของสถานที่เรียนและความเพียงพอของจำนวนห้องเรียนทฤษฎีและปฏิบัติ

3. การประเมินกระบวนการ ได้แก่ การประเมินเกี่ยวกับ

3.1 กระบวนการเรียนการสอน ประเมินในเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การส่งเสริมความรู้และทักษะนอกเหนือในชั้นเรียน

3.2 การวัดผลประเมินผล ประเมินในเรื่องการวางแผนในการวัดผลและประเมินผล และการเปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการวัดผลประเมินผล

4. การประเมินผลผลิต ได้แก่ การประเมินเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษาเกี่ยวกับ

4.1 ผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษา

4.2 ความสามารถของผู้สำเร็จการศึกษาในด้านต่างๆดังนี้

4.2.1 ด้านทฤษฎี ประเมินในเรื่องความรู้ในด้านนาฏศิลป์ไทยและวิธีสอน

4.2.2 ด้านจิตพิสัย ประเมินในเรื่องเจตคติที่ดีต่อวิชานาฏศิลป์ไทย การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และความรับผิดชอบต่องานในหน้าที่ ตลอดจนคุณธรรมของผู้ประกอบอาชีพครูนาฏศิลป์

4.2.3 ด้านทักษะพิสัย ประเมินในเรื่องความสามารถและความเชี่ยวชาญในการสอนนาฏศิลป์ ตลอดจนการเป็นผู้นำและจัดดำเนินการด้านนาฏศิลป์เพื่อการบริการสังคม

เรื่องอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยและพัฒนา (Research and Development)

การวิจัยซึ่งจัดอยู่ในประเภทงานวิจัยและพัฒนา (research and development : R&D) นั้นจะมีขั้นตอนการวิจัยที่เป็นไปตามขั้นตอนการวิจัยซึ่ง บอร์กและกอลล์ (Borg and Gall, 1989: 784-785) เสนอไว้ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. การวิจัยและรวบรวมสารสนเทศ (Research and information collecting)

2. การวางแผน (Planning)

3. การพัฒนาแบบเบื้องต้นของผลิตภัณฑ์ (Develop preliminary form of product)
4. การทดสอบในสนามเบื้องต้น (Preliminary field testing)
5. การปรับปรุงผลิตภัณฑ์ที่สำคัญ (Main product revision)
6. การทดสอบในสนามที่สำคัญ (Main field testing)
7. การปรับปรุงผลิตภัณฑ์เชิงปฏิบัติการ (Operational product revision)
8. การทดสอบในสนามเชิงปฏิบัติการ (Operational field testing)
9. การปรับปรุงผลิตภัณฑ์ครั้งสุดท้าย (Final product revision)
10. การนำเสนอผลิตภัณฑ์และการนำไปใช้ (Dissemination and implementation)

กล่าวโดยสรุปแล้ว การทบทวนวรรณกรรมแสดงให้เห็นความหลากหลายของวิธีการและกระบวนการในการดำเนินการประเมินตามรูปแบบการประเมินหลักสูตรในหลักสูตรที่แตกต่างกันไปในระดับปริญญาตรีของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล สารสนเทศที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อปัญหาการวิจัยเรื่องนี้ และจะเป็นประโยชน์สำหรับการนำไปใช้ในการดำเนินการวิจัยในขั้นตอนต่างๆ ด้วยเหตุผลที่ว่ารูปแบบการประเมินหลักสูตรระดับปริญญาตรีของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลที่ผู้วิจัยท่านอื่นๆใช้ในการประเมินหลักสูตรได้เปิดเผยให้เห็นถึงวิธีการหรือประเภทของรูปแบบการประเมินหลักสูตรหรือแม้กระทั่งเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นต้นว่า ประเภทและลักษณะของแบบสอบถาม ตลอดจนสารสนเทศที่ได้รับจากการประเมินโดยการใช้อยู่รูปแบบการประเมินประเภทต่างๆ ซึ่งงานวิจัยที่กระทำโดยผู้วิจัยภายในประเทศไทยได้มีการสรุปสาระสำคัญไว้ในตารางที่ 19 ในภาคผนวก

สำหรับงานวิจัยจากต่างประเทศมี 7 เรื่อง ก็มีความแตกต่างกันในวัตถุประสงค์ของการวิจัยและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล แต่ก็ยังเป็นประโยชน์ต่อความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการวิจัยที่ผู้วิจัยกำลังศึกษาอยู่ทั้งในขั้นตอนการพัฒนาตัวบ่งชี้การประเมินหลักสูตรและการทดลองใช้รายการตัวบ่งชี้การประเมิน เป็นต้นว่า งานวิจัยของอาร์เคมา ซึ่งทำการวิจัยเรื่องรูปแบบสำหรับการประเมินโครงการด้านอาชีวศึกษาในสถานพินิจ ได้กล่าวถึงรูปแบบการประเมินในด้านการพัฒนาแบบการทดลองใช้รูปแบบและการประเมินรูปแบบ นอกจากนี้ข้อค้นพบที่ได้จากการประเมินรูปแบบการประเมินนี้ ยังเน้นให้ผู้วิจัยต้องคำนึงถึงความสำคัญของสารสนเทศที่มีความว่า รายการตัวบ่งชี้การประเมินจะเป็นประโยชน์ก็ต่อเมื่อได้ตอบสนองความต้องการของ

ผู้ใช้ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้ และควมคำนึงถึงจริยธรรมในการประเมินด้วย

สำหรับงานวิจัยต่างประเทศที่ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมแล้วได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัยในด้านการทดลองใช้รายการตัวบ่งชี้การประเมินที่พัฒนาขึ้นคือ งานวิจัยประเภทการศึกษาติดตามผู้สำเร็จการศึกษาเช่น งานวิจัยของซาบูโทรที่ทำการวิจัยเรื่องการประเมินทางการศึกษาที่เป็นการศึกษาติดตามบัณฑิตที่จบการศึกษาด้านครุเทคนิค/อาชีวศึกษาในอินโดนีเซียซึ่งจุดเน้นที่น่าสนใจคือ เป็นการเก็บข้อมูลจากครูในช่วงระยะที่จบการศึกษาแล้วไม่เกิน 3 ปีซึ่งเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัยให้ตระหนักว่า ในการทดลองใช้รายการตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นของผู้วิจัย พึงเก็บข้อมูลจากผู้สำเร็จการศึกษาแล้วไม่เกิน 3 ปี

สิ่งที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมอีกประการหนึ่งคือ สารสนเทศที่ได้จากงานวิจัยของผู้วิจัยอื่นๆได้ทำให้ผู้วิจัยตระหนักว่า การดำเนินการวิจัยที่ผู้วิจัยจะแสดงให้เห็นในบทต่อไปนั้น ผู้วิจัยจะต้องมีความยืดหยุ่นและพยายามดำเนินการให้ครอบคลุมในหลักสูตรต่างๆที่ผู้วิจัยอื่นๆได้ดำเนินการประเมินมาแล้ว ทั้งในด้านการกำหนดองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่ใช้ในรายการตัวบ่งชี้การประเมินที่จะพัฒนาขึ้น โดยให้ได้รับความร่วมมือที่ดีจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น เพื่อจะได้รับผลลัพธ์ที่เป็นรายการตัวบ่งชี้การประเมินหลักสูตรที่เหมาะสมสำหรับการประเมินหลักสูตรระดับปริญญาตรีของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลต่อไป